

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Pavλίna Šálková

3. ročník – kombinovaná forma

**Specifika práce s nadanými dětmi na 1. stupni
základní školy**

Olomouc 2017

PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně jen s pomocí zde uvedených zdrojů a literatury.

V Olomouci dne: 21. 6. 2017

Pavčina Šálková

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D., za odborné vedení, spolupráci, trpělivost a velmi cenné rady, které mi poskytovala v průběhu vypracování mé bakalářské práce. Dále chci poděkovat své rodině a přátelům za jejich podporu při studiu.

OBSAH

ÚVOD	6
1 NADÁNÍ	7
1.1 DEFINICE NADÁNÍ	7
1.1.1 Nadání x talent	8
1.2 MODEL Y NADÁNÍ	9
1.2.1 Renzulliho model nadání	9
1.2.2 Hvězdícový model Tannenbauma.....	11
1.3 STRUKTURA NADÁNÍ	12
1.4 DRUHY NADÁNÍ	13
2 CHARAKTERISTIKA NADANÝCH DĚTÍ	15
2.1 KOGNITIVNÍ CHARAKTERISTIKA.....	16
2.2 MOTIVAČNÍ, EMOCIONÁLNÍ A SOCIÁLNÍ CHARAKTERISTIKA	16
2.3 PROBLÉMY NADANÝCH DĚTÍ	17
3 LEGISLATIVNÍ RÁMEC VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ	19
3.1 ŠKOLSKÝ ZÁKON Č. 561/2004 SB.....	19
3.2 VYHLÁŠKA Č. 27/2016 SB.....	19
3.2.1 § 27 Nadaný a mimořádně nadaný žák	20
3.2.2 § 28 Individuální vzdělávací plán	20
3.2.3 § 30 Přerazení do vyššího ročníku	21
3.3 VYHLÁŠKA Č. 48/2005 SB.....	21
3.4 KONCEPCE PODPORY ROZVOJE NADÁNÍ A PÉČE O NADANÉ NA OBDOBÍ LET 2014 – 2020.....	21
3.5 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	22
4 SPECIFIKA VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH	23
4.1 IDENTIFIKACE NADANÝCH	23
4.2 FORMY VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ	27
4.2.1 Segregace x integrace	30
4.3 METODY PRÁCE	30
4.4 PEDAGOGICKÉ ZÁSADY PŘI PRÁCI S NADANÝMI ŽÁKY	34
4.5 HODNOCENÍ NADANÝCH ŽÁKŮ.....	36
5 EMPIRICKÁ ČÁST	38
5.1 CÍLE VÝZKUMU	38
5.1.1 Výzkumné otázky	38
5.2 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	38
5.3 METODA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	39
5.4 INTERPRETACE A ANALÝZA ZÍSKANÝCH ÚDAJŮ	40
5.4.1 Otevřené kódování	40
5.5 DISKUZE A ZÁVĚR	43
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	51
PŘÍLOHY	52

ÚVOD

V minulém roce jsem čirou náhodou narazila na tematickou zprávu České školní inspekce, která nás informovala o tom, že učitelé neumějí rozpoznat mimořádný talent žáků, a když se jim tedy podaří nadání identifikovat, tak s těmito dětmi neumějí pracovat. Setkala jsem se také s tím, že laická veřejnost nevidí v problematice nadaných dětí žádný problém, ba naopak by rodiče měli být rádi, že takové dítě mají. Většina společnosti si nadané dítě představuje jako malého génia, kterému všechno jde, ze školy nosí samé jedničky a doma poslušně poslouchá své rodiče. Vzdělávání nadaných žáků by se ale nemělo podceňovat, a i přestože část naší společnosti má o nadání své zkreslené představy, tak pedagogové by je mít rozhodně neměly.

Cílem bakalářské práce je zjistit, v čem spočívají specifika práce s nadanými dětmi v praxi, jaké rozdíly spatřují pedagogové mezi třídou nadaných žáků a běžnou. Jaké metody a postupy při vzdělávání nadaných žáků pedagogové používají, jaké formy vzdělávání jsou nejčastěji voleny a nakolik jsou schopni pedagogové identifikovat nadání již na prvním stupni základních škol.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole si definujeme co je to nadání a jak se liší od talentu, seznámíme se s modely nadání, které komplexně vystihují podstatu nadání. Přiblížíme si také strukturu nadání a celou první kapitolu uzavřeme představením jednotlivých druhů nadání. V další kapitole si charakterizujeme nadané děti a zmíníme se i o tom, jaké problémy mohou nadané děti mít. Neméně důležitou kapitolou je i část věnována legislativnímu rámci vzdělávání nadaných u nás. V poslední kapitole teoretické části si uvedeme specifika vzdělávání nadaných žáků. Uvedeme si, jak probíhá identifikace nadaných, jaké formy vzdělávání mohou školy zvolit, jaké jsou metody práce s nadanými žáky. Přiblížíme si také určité pedagogické zásady, které jsou důležité při práci s nadanými žáky a na závěr se seznámíme i s tím, jak by měli pedagogové správně hodnotit nadané ve výuce.

V empirické části práce se pomocí kvalitativního šetření budeme snažit zjistit, v čem spočívají specifika práce s nadanými dětmi v praxi. Pomocí zvolených cílů a výzkumných otázek se pokusíme dosáhnout všech odpovědí. Zvolenou metodou v našem šetření bude strukturovaný rozhovor a metoda zakotvené teorie. Na závěr získané informace celého výzkumného šetření vyhodnotíme.

1 NADÁNÍ

1.1 Definice nadání

Existuje velký počet definic nadání od mnoha autorů, kteří nám objasňují, co pojem nadání představuje. Když se řekne nadání, tak si mnoho z nás představí jedince s vysokým IQ, který již v brzkém věku působí na poli vědy. Janda (2013, s. 17) pod pojmem nadání vidí jakési souhrnné resumé neboli „*soubor schopností, které umožňují jedinci dosahovat výkonů nad rámec běžného průměru populace.*“ Nadání můžeme tedy chápat jako určitou vrozenou dispozici, díky které převyšujeme nad ostatními, kteří nedosahují takových výkonů jako tito jedinci.

V Psychologickém slovníku je pojem nadání definován jako určitý soubor vloh, díky kterému dosahuje jedinec nadprůměrných výkonů jak v duševní, tak i v tělesné činnosti, pokud rozvíjí své schopnosti (Hartl, 2015, s. 338). Nadání tedy můžeme chápat, jako určitou přidanou hodnotu, díky které jedinec vyniká nad druhými. Je zajímavé, že nejčastěji se váže nadání s uměním, dále pak se sportem a s inteligencí ho lidé spojují až na třetím místě (Havigerová, 2011, s. 14). Laznibatová (2003, s. 28) upozorňuje na to, že je dobré vědět, že „*existují minimálně dvě formy nadání, a to intelektové a neintelektové.*“ Do neintelektové formy nadání řadí sportovní a umělecké nadání. I Dočkal se ve své publikaci zmiňuje, že mnozí anglicky píšící autoři rozlišují, tak jako Laznibatová, mezi intelektovým nadáním a neintelektovým talentem, který se týká sportu či umění (Dočkal, 2005, s. 23).

Najdou se ovšem i tací autoři, kteří vyvracejí jakoukoliv definici pojmu nadání. Mezi ně patří i Erika Landau, která tvrdí, že neexistuje žádná správná definice o nadaném dítěti. Nadané dítě je takové dítě, které je o trochu zvědavější, samostatnější, motoricky schopnější než dítě druhé a záleží na prostředí, jak jej akceptuje (2007, s. 47).

Nadání můžeme chápat i v zcela odlišných pojetí, kdy jednotlivé přístupy stojí proti sobě a záleží na každém, ke kterému chápání se nakloní. Příkladem protikladného pojetí nadání nám může být nadání latentní versus nadání manifestové, kdy latentní nadání předpokládá určité vrozené dispozice, které se nemusí projevit. Naproti tomu manifestové nadání zastupuje již výsledky rozvoje předpokladů, pozorované projevy (Havigerová, 2011, s. 19). Dalším protikladným pojetím je určitá stabilní schopnost v určité oblasti, která se spolu s vývojem jedince nemění a nelze jí ovlivnit. Proti ní stojí souhrn všech dynamických předpokladů, které se časem a vnějšími vlivy mohou měnit. Autorky Doucková a Havigerová (2011, s. 6) se při-
klá-

nějí k následujícímu pojetí: „jedná se o projev vrozených dispozic, které se uplatňují v kontextu celého dynamického systému nadaného jedince, u kteréhokoli člověka a v jakékoli oblasti lidských aktivit.“

Zajímavá je bezpochyby i Sternbergova definice nadání, která nám definuje tři typy nadání na základě tří druhů schopností. Jedná se o analytické nadání, díky němuž je jedinec schopen porozumět danému problému a umí jej rozebrat na jednotlivé části pro úplné porozumění. Syntetické též tvořivé nadání představuje jedince, kteří se snadno adaptují a nečiní jim problém řešit nové situace, problémy a úkoly. Třetím typem je nadání praktické, kdy aplikací analytických a syntetických schopností, je jedinec schopen úspěšně fungovat v praxi (srov. Havigerová, 2011, s. 14; Novotná, 2012, s. 15).

Eva Machů (2013, s. 11) nás pak utvrzuje v tom, že „definice nadání se vyskytují v nejrůznějších podobách, které se v praxi směšují. Definice obecně nestanovují přesnou hranici toho, kdy je dítě nadané (vyjma IQ definic).“ Nelze jednoznačně říci, která definice nejlépe vystihuje pojem nadání a mohla by se stát jediným závazným vymezením pojmu, ale měli bychom umět v konkrétních situacích zvolit tu nejvhodnější.

1.1.1 Nadání x talent

V mnoha publikacích se můžeme setkat buďto s pojmem nadání, anebo také talent. Laická veřejnost mnohdy nespatřuje rozdíl mezi oběma pojmy. Nadání i talent si většina vykládá tak, že jedinec vyniká v určité oblasti nad průměrem dané společnosti. Oba dva pojmy vyjadřují určité schopnosti a ve většině případů jsou chápány jako synonyma.

Landau danou problematiku rozlišuje následovně: „Talent se zpravidla vyjadřuje v určité oblasti. Nadání je základním rysem osobnosti talentovaného člověka, jenž mu umožňuje přenést talent na vyšší roviny“ (2007, s. 39). Dočkal se ve své publikaci zmiňuje, že nadání se podle některých autorů týká intelektových činností, jako je matematika, jazyky a talent se týká neintelektových činností, jako je sport či umění (2005, s. 23). Ačkoliv mnozí odborníci vysvětlují rozdíl mezi oběma pojmy a užívají je odděleně, tak i přesto je ve většině publikací najdeme jako synonyma. Abychom ještě lépe chápali oba pojmy, používáme často dvouslovné spojení „nadání a talentování“ a pro ještě více zjednodušující může být pro nás anglický pojem „giftedness“, který v sobě ukrývá pojem nadání i talent zároveň (Machů, 2010, s. 19).

Vyskytuje se i názor některých vědců, kteří tyto pojmy od sebe odlišují na základě dědičnosti. Nadání spojují z dědičnosti, zatímco talent je podle některých ovlivňován prostředím, ve kterém se jedinec nachází. „*F. Gagné nadání vymezuje jako biologicky dané, přirozené schopnosti nebo vlohy a talent jako již rozvinuté schopnosti a získané dovednosti*“ (Hříbková, 2005, s. 31). Podle tohoto autora prostředí hraje důležitou roli v rozvoji nadání v talent. Talent tedy považuje za nadřazený nadání, jelikož je společensky přínosný a užitečný.

Jana Marie Havigerová ve své publikaci Pět pohledů na nadání uvádí několik možných hledisek jak nazírat na pojmy nadání a talent. Z kvantitativního hlediska je zde talent chápán jako vysoký stupeň nadání. Pokud na oba pojmy budeme nahlížet z hlediska vývojového, tak nadání bude zastupovat potencionální vlohy, zatímco talent již bude představovat výsledek rozvoje potenciálu. Havigerová kromě dvou zmíněných hledisek uvádí ještě další dvě. Hledisko obsahové, které spojuje nadání s intelektuálními oblastmi a talent s oblastmi umění a sportu a rozlišení podle stupně obecnosti nám definuje nadání jako širší předpoklad pro naše aktivity a talent již představuje specifické předpoklady pro daný výkon (Havigerová, 2011, s. 18).

1.2 Modely nadání

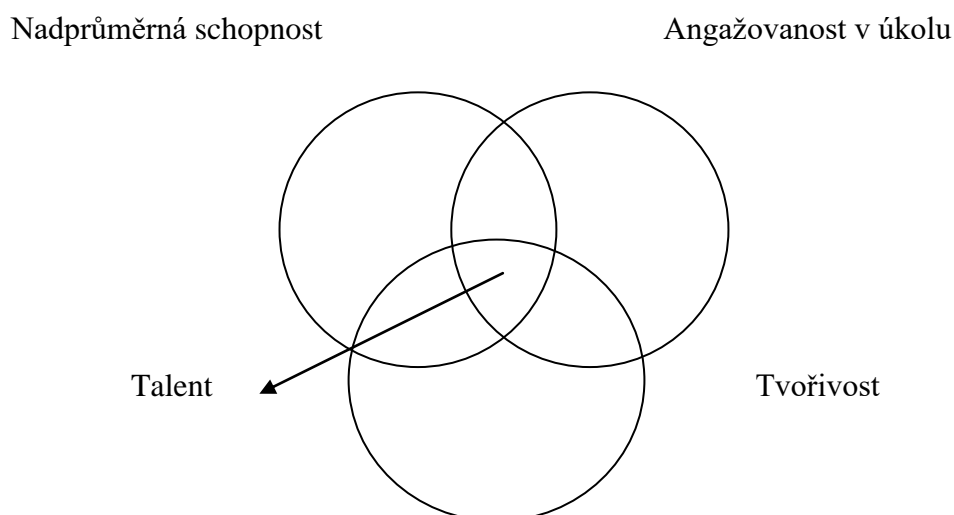
Kromě velkého množství definic o tom, co je to nadání, existují i jisté modely nadání, které nám ukazují, že nadání se netýká jen nějaké dílčí oblasti naší osobnosti, ale naopak že se jedná o celý soubor dovedností. „*Dříve bylo nadání dáváno do souvislosti především s intelektovými schopnostmi. V současné době je nadání chápáno jako komplexní jev, v němž je věnována pozornost celé osobnosti člověka*“ (Doucková, 2011, s. 6). Někteří autoři dokonce raději místo definic nadání uvádějí modely nadání, které lépe komplexně vystihnou podstatu nadání. Machů (2010, s. 23) uvádí, že existují různé modely nadání. Od jednoduchého modelu nadání navrženého Renzullim až po multidimenzionální modely jako je Mnichovský model mimořádného nadání.

1.2.1 Renzulliho model nadání

J. S. Renzulli na základě řadě empirických studií vytvořil dnes již poměrně známý model nadání, viz obr. č. 1. V jeho modelu se nacházejí tři základní složky charakteristik osobnosti, které, „*jak ukázaly analyzované studie, musí dosahovat určitého stupně rozvoje a vzájemné souhry, aby se staly předpokladem pro podávání mimořádného a tvořivého výkonu*“ (Hříbková, 2009, s. 76).

Renzulliho model obsahuje tyto tři základní složky:

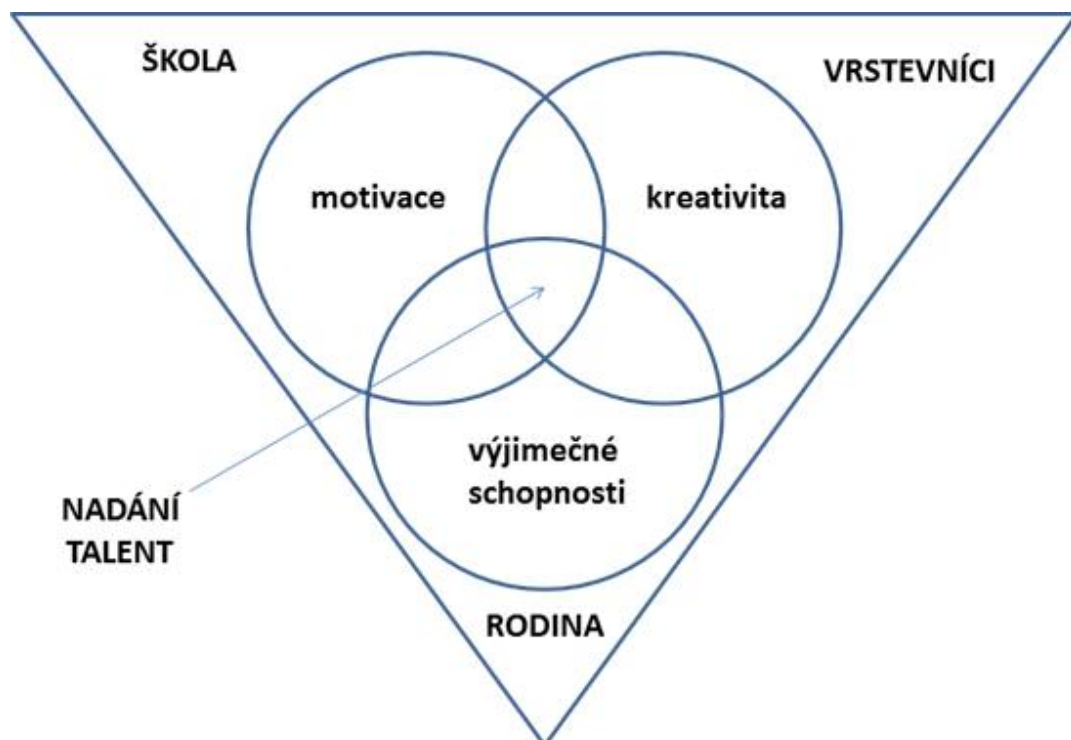
- vysoké intelektové schopnosti
- tvořivost
- angažovanost v úkolu

Obr. č. 1: Renzulliho model nadání (Novotná, 2012, s. 13).

Vysoké intelektové schopnosti zjistíme pomocí inteligenčních testů, tvořivost znamená mít originální, zajímavé nápady, ke kterým jsme došli pomocí svého samostatného myšlení a angažovanost v úkolu neboli motivace je mít silnou vůli a i mnohdy i přes překážky dojít k stanovenému cíli (Doucková, 2011, s. 8). K Renzulliho modelu můžeme dodat, že se jedná o výkonově orientovaný model, kde důležitou roli hraje motivace, která je jistou hnací silou nadání (Machů, 2010, s. 23).

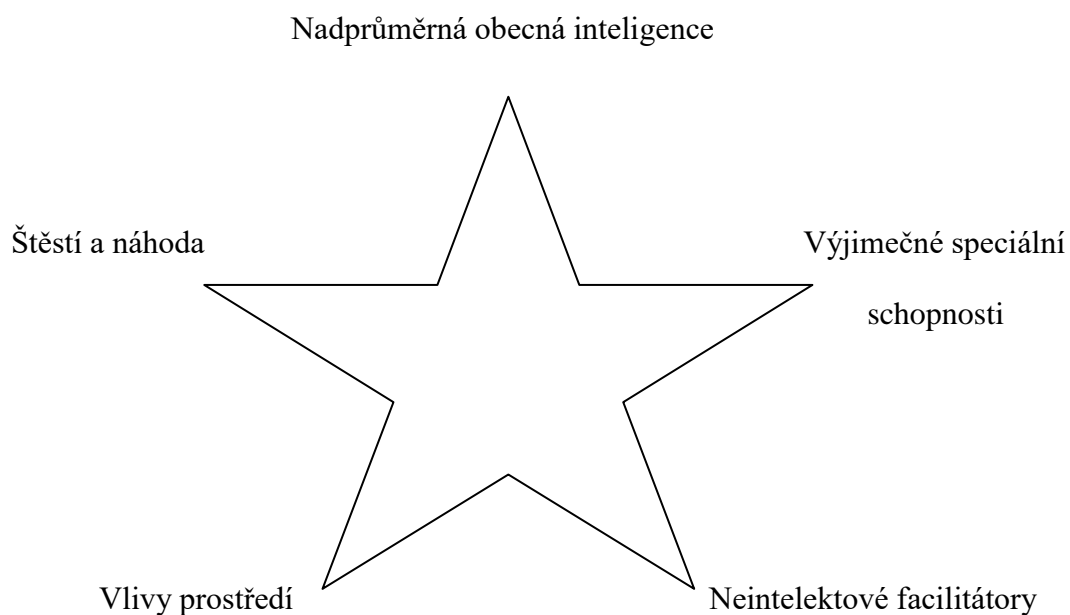
Renzulliho model našel ale i mnoho odpůrců, kteří se neztotožnili s jeho pojetím. Je mu vytýkána určitá izolovanost od sociálního prostředí a podle některých je těžké najít jedince, který by splňoval všechny tři složky jeho modelu nadání. Jeho tříložkový model, ale zaujal autora se jménem Mönks a ten jeho model doplnil o vnější činitele, které mají také svůj vliv na nadání. Faktory, které Mönks přidal do modelu, jsou: rodina, škola a vrstevnická skupina, viz obr. č. 2 (Novotná, 2012, s. 14).

Obr. č. 2: Triadický model nadání Renzulliho a Mönkse (Novotná, 2012, s. 14).

1.2.2 Hvězdicový model Tannenbauma

Tannenbaum přišel s modelem nadání, který obsahuje pět faktorů, viz obr. č. 3. Při společném působení těchto faktorů, jako je nadprůměrná obecná inteligence, výjimečné speciální schopnosti, neintelektové facilitátory, vlivy prostředí a také štěstí a náhoda, se projevuje nadání ve výkonu. Tannenbaumův hvězdicový psychosociální model nabízí další z možných pohledů na podstatu nadání (Novotná, 2012, s. 14). Ve svém modelu „*plně zohledňuje existenci vazeb se sociálním prostředím, a nadání není pojímáno jako fenomén, který je na tomto prostředí nezávislý a který existuje mimo kulturu*“ (Hříbková, 2007, s. 17). Podle Tannenbauma bychom tedy neměli zapomínat na fakt, že zde hraje důležitou roli i vazba k existující kultuře.

Obr. č. 3: Hvězdicový model Tannenbauma (Novotná, 2012, s. 15).

1.3 Struktura nadání

Nadání má podle Dočkala (2005, s. 60) svou strukturu a tvoří ho tři složky:

- A) Instrumentální složka nadání, v které najdeme vlastnosti, jež jsou důležité jako nástroj dané činnosti.
  - a. tělesné charakteristiky
  - b. schopnosti (rozumové, senzorické, motorické, reprodukční i tvořivé)
  - c. zručnosti, vědomosti a dovednosti
- B) Aktivační složka nadání
  - a. aktivita a výkonová motivace
  - b. volní vlastnosti (vytrvalost, cílevědomost, houževnatost)
  - c. zaměření osobnosti (především zájmy)
- C) Lidské Já (sebeuvědomění, sebevědomí, integrace osobnosti)

1.4 Druhy nadání

V praxi můžeme rozlišit několik druhů nadání, které se vážou do několika kategorií. Jednotlivé kategorie souvisí s konkrétní činností, kterou vykonáváme, a naše schopnosti v ní vynikají oproti druhým.

Mezi jednotlivé druhy nadání patří (srov. Fořtík, 2007, s. 12; Machů, 2010, s. 29):

Intelektové schopnosti, které jsou nejvíce spjaty se školní úspěšností a zahrnují schopnosti verbální, početní, prostorové a paměťové. Intelektové nadání bylo ve straších koncepcích spjato s IQ testy a nadřazováno nad ostatní typy rozumového nadání.

Kreativní myšlení, představuje schopnost jedinců pružně myslet, vymýšlet stále nové věci, umět rozpoznat problém a dokázat vymyslet nové využití pro objekty a materiály.

Vědecké schopnosti, zastupují především intelektové a kreativní schopnosti. Jedinci obdařeni těmito schopnostmi využívají čísel a algebraických symbolů, jsou zvědaví v oblasti přírody a při své práci používají vědecké metody a postupy. Vědecké schopnosti můžeme dále blíže členit na nadání technické, matematické, jazykové atd.

Vůdcovství ve společnosti, nebo také manažerské schopnosti, představuje schopnost vést skupinu lidí a dosahovat stanovených cílů a umět s nimi vést kvalitní mezilidskou komunikaci.

Zručnost též mechanické schopnosti se pojí k umění, vědě a strojírenství. Jedinci jsou obdařeni prostorovou představivostí, vnímají vizuální vzory, detaily, rozdíly i podobnosti.

Talent v krásném umění najdeme u profesí souvisejících s uměním např. herci, výtvarníci, spisovatelé, tanečníci, skladatelé.

Psychomotorická schopnost, která představuje dobré pohybové schopnosti, které jsou využity při sportu nebo umělecké pohybové aktivitě.

Je důležité zmínit, že jednotlivé druhy nadání se můžou u každého jedince individuálně prolínat, existují totiž mezi nimi určité vztahy a vzájemně se tak doplňují.

Nadání můžeme dělit, ale ještě z jiného hlediska než jak jsme si již uvedli a to podle horizontální klasifikace nebo klasifikace vertikální. U horizontální klasifikace členíme nadání podle druhů činnosti, ve kterých se nadání projevuje. Máme pak tedy nadání hudební, sportovní, matematické, jazykové aj. Členění podle horizontální klasifikace nám označuje nadání podle vyučovacího předmětu, a tak mnohdy dochází k mylné dedukci, že ti žáci, kteří dosahu-

jí dobrých výsledků v daném předmětu, jsou tak také nadání. Vertikální klasifikace rozlišuje dva typy nadání z hlediska vývoje. Manifestové neboli aktuální nadání je to nadání, které podáváme v současné době. Je výsledkem ustavičného rozvoje, práce, píle a znalostí, díky kterým dosahuje oproti ostatním vysokých výsledků. Naopak latentní čili potenciální nadání vyjadřuje možnost, které lze dosáhnout při dobrých podmínkách v budoucnosti. Jedná se o určité vrozené předpoklady, které se mohou v budoucnu projevit, ale také nemusí, pokud je nadaný jedinec ovlivňován špatnými podmínkami (srov. Havigerová, 2011, s. 30 - 32; Hříbková, 2009, s. 48).

2 CHARAKTERISTIKA NADANÝCH DĚTÍ

Nadané děti jsou různorodou skupinou, kde každý z nich má určité odlišné charakteristické rysy. Vyskytují se u nich ale některé typické vlastnosti, které nás informují o tom, že se jedná o nadané dítě. V různých vývojových obdobích dítěte se vyskytují různé schopnosti a dovednosti vykazující jeho nadání. Je důležité mít na paměti, že „*poznatky o formách, podobách a projevech nadání jsou různé a tyto charakteristiky se nemusí vždy vyskytovat souběžně a ve stejné intenzitě*“ (Fořtík, 2007, s. 15).

Rozlišujeme tři oblasti podle J. Laznibatové (in Št'áva, 2012, s. 8), ve kterých charakterizujeme nadané dítě. První oblastí jsou všeobecné znaky, které definují nadané děti jako plné energie, vitality, s širokým spektrem zájmů. Děti, které čtou již v raném věku, mají bohatou slovní zásobu a umějí používat abstraktní pojmy. Tyto děti se zajímají o podstatu věcí, mají vynikající paměť a dokážou udržet svou pozornost, protože nejsou rychle unavitelní v duševních činnostech.

Druhou oblastí, charakterizující nadané děti, jsou tvořivé znaky. Pod tímto pojmem se skrývá intelektová hravost, bohatá fantazie, originální nápady, pružnost a hravost myšlení. Tyto děti disponují úžasnou představivostí. Při práci se snaží být originální a jedineční. Na druhou stranu jsou ale mnohdy impulzivní, reagují výbušně a jsou snáze emocionálně zranitelní.

Učební znaky jsou třetí oblastí, která nám charakterizuje nadané děti jako rychle učící se děti, kterým dělá radost každá intelektová aktivita. Umějí vidět do podstaty problému, mají dobré analyticko-syntetické, stejně jako logicko-aritmetické myšlení. Dokážou najít více řešení problémů a to díky jejich neunavitelnosti a perfekcionismu.

Když se na nadané děti podíváme z psychologického hlediska, zjistíme, že nadané děti jsou oproti svým vrstevníkům daleko více emocionálně a sociálně citlivější. Jejich emoce nejsou, tak vyspělé jako jejich inteligence. „*Co si umí intelektem vysvětlit a zdůvodnit, to nemusí vždy emocionálně dokázat zpracovat, a proto mohou vznikat mnohé problémy při komunikaci s nimi*“ (Laznibatová, 2003, s. 33).

Zajímavý názor na charakteristiku nadaných přináší Landau (2007, s. 49), která je názoru, že nadané dítě má vlastnosti kreativní osobnosti. Kreativita, podle ní, v sobě zahrnuje jak sociální, emocionální, intelektuální, tak i uměleckou složku. Při výčtu vlastností nadaného dítěte

te, se také často zmiňuje, že nadané děti jsou předčasně vyzrálé a samostatné. Oblasti, ve které vynikají, bez nátlaku okolí, věnují většinu svého volného času (Lazníbatová, 2003, s. 26).

2.1 Kognitivní charakteristika

Kognitivní neboli poznávací schopnosti v sobě zahrnují oblast inteligence, tvořivosti a paměti. Nadané děti, ve srovnání se svými vrstevníky, mají tyto schopnosti daleko více rozvinuty a jejich schopnosti se blíží k dětem o dva až pět let starším. V oblasti inteligence jsou nadané děti při získávání informací samostatné, dokážou pracovat s různými zdroji a rozpoznají vztahy mezi jevy. Jejich metakognitivní schopnosti, kdy využívají vlastní strategie k řešení problémů, jsou daleko vyspělejší než u jejich vrstevníků. Tyto děti často nad úkoly polemizují, neustále pochybují, což svědčí o jejich rozvinutém kritickém myšlení. Jsou nadáni bohatou slovní zásobou již od jejich raného věku. Nedělá jim problém používat abstraktní pojmy či cizí slova. Typická je pro ně také dobrá koncentrace pozornosti.

Projevy tvořivých schopností se u nadaných dětí projevují jak ve školních, tak mimoškolních činnostech, kdy rády zapojují svou fantazii a imaginaci. Jejich rozvinutá kreativita jim napomáhá k tomu, že přicházejí s originálními výtvary. Nadané děti jsou ve svém uvažování nekonvenční, chtějí, aby jejich práce byly jedinečné a také neopakovatelné.

Nadané děti mají bezesporu vynikající paměť, díky které si dlouhodobě zapamatují i sebemenší detail. Jsou to vynikající pozorovatelé, kteří se soustřeďují především na věci, které je zajímají. Upřednostňují paměť logickou před memorováním (srov. Hříbková, 2009, s. 95; Machů, 2010, s. 32).

Do kognitivní oblasti spadají i zájmy a koníčky nadaných dětí. Mnozí mohou považovat za jejich hlavní zájem především studium a pídění se po vědomostech. Je jisté, že většina nadaných dětí vyhledává spíše intelektuální koníčky a Machů (2010, s. 32) nám blíže přibližuje, co je nejčastěji středem zájmu těchto dětí. „Z vlastního pozorování vyplývá, že k nejžhavějším tématům patří zvířata (zejména dinosauři a exotická zvířata), příroda (vesmír, lidské tělo, přírodní zákony), dopravní prostředky (převažují vlaky a lodě) a historie (nejčastěji válečná strategie).“

2.2 Motivační, emocionální a sociální charakteristika

Nekognitivní charakteristika nadaných dětí je neméně důležitá pro úplné pochopení osobnosti nadaného. Motivační charakteristika se vyznačuje vytrvalostí, dychtivostí po no-

vých informacích a neúnavností při duševních činnostech. U nadaných dětí dominuje vnitřní motivace nad tou vnější a je také dobré vědět, že tyto děti se nebojí riskovat.

Co se týče emocionálních projevů, jsou nadané děti mnohdy citlivé až přecitlivělé a ve srovnání s vrstevníky působí v oblasti emocí nevyzrálé. Vnímají věci kolem sebe velmi intenzivně a většinou si všímají takových věcí a jevů, které ostatní přehlížejí.

Poslední oblastí zkoumání vlastností nadaných je sociální charakteristika označující nadané jako živé a aktivní jedince, kteří vytvářejí na své okolí takový tlak, aby jim byla věnována veškerá pozornost. I když mají nízké sociální dovednosti, tak mají smysl pro humor, kterému většinou chápou jen oni sami a dospělí, protože díky jejich verbální inteligenci a schopnosti generalizovat poznatky, většině vrstevníků zůstává pointa ukryta. Nadaní žáci rádi bez ostychu prezentují své názory, a ke komunikaci si vyhledávají starší děti. Problémem u nich bývá jejich naivita a důvěřivost (srov. Hříbková, 2009, s. 95; Machů, 2010, s. 32).

2.3 Problémy nadaných dětí

Mnozí z nás si jistě řeknou, jaké problémy mohou mít nadané děti, vždyť takové dítě mít musí být jen radost. Není tomu ovšem tak. Nadané děti jsou svým způsobem specifické a jejich osobnost je daleko složitější než u běžných dětí. Někteří odborníci spojují nadané děti s určitými problémy, které mohou mít příčinu vnější i vnitřní. „*Vnější příčiny pramení z reakce okolí dítěte na jeho specifčnost, vnitřní jsou spojeny s vlastní osobností dítěte. V praxi se však tyto příčiny nedají striktně odlišit*“ (Machů, 2010, s. 36). Problémem může být i nedostatek podnětů a v důsledku toho se začne nadaný žák nudit a být při výuce nepozorný, konfliktní, hyperaktivní. Pedagogům odmlouvá, neposlouchá je. Jeho vztahy se spolužáky se v důsledku jeho školních problémů nevyvíjejí správným směrem. Většina nadaných dětí si totiž s běžnými dětmi nemá co říct. Nadaný žák se v obvyklé třídě mnohdy cítí odcizeně a nejen, že nenaváže vztah k vrstevníkům či k učitelům, ale může dojít i k odcizení mezi ním a rodiči. Většina nadaných dětí trpí nízkým sebehodnocením a vytvářejí si neadekvátní obraz o sobě samých. S problémy v sociálních vztazích trpí velký okruh nadaných, a proto je důležité umět jednat s těmito dětmi (srov. Hříbková, 2009, s. 98 - 99 ; Šťáva, 2012, s. 9).

U některých nadaných žáků, se kromě problémů v jejich chování a v sociálních vztazích, mohou objevit i problémy s jejich pamětí a soustředěním. „*Mimořádně nadaní žáci neradi opakují a procvičují to, co již mají zvládnuto. Často se stává, že dělají chyby v jednoduchých úkolech a těžší úkoly naopak lehce zvládají*“ (Janda, 2012, s. 36). Nadaní žáci jsou velmi se-

bekritičtí a perfekcionisti, což by nemuselo být považováno za problém, pokud by ovšem svou kritiku vztahovali jen v určité zdravé míře na sebe, a ne na všechny kolem sebe. Jejich přehnaný perfekcionismus jim kolikrát zabraňuje v tom, aby odevzdali vypracovaný úkol včas, protože se nespokojí s průměrným výkonem. Pro nadané žáky je důležité dostávat hodnocení od pedagogů za jejich výkon a také by se měli pedagogové vyvarovat srovnání nadaných a běžných žáků (srov. Kovářová, 2012, s. 28; Janda, 2012, s. 36).

„Zvláštním problémem, který však je u této populace málo prozkoumán a v poradenské praxi málo diskutován, je možnost negativního dopadu pozitivního označování „nadané dítě, nadaný žák“, který se může projevat zejména v sourozeneckých a vrstevnických vztazích“ (Hříbková, 2005, s. 98). Výzkum D. G. Cornella a I. N. Grossbergové upozornil na fakt, že rodiče, jejichž dítě je bráno jako nadané, si svého potomka idealizují a velmi si na tomto označení zakládají. Zdrojem problémů pak může být přílišná idealizace rodičů o svém potomku a jejich někdy až nereálné požadavky na jejich „nadané“ dítě. Dítě pak má pod tlakem svých rodičů problémy v sociálních vztazích a v samotné rodině není prostor pro emoce, jelikož se vše soustředí na výkon (Hříbková, 2005, s. 98).

Jedním z dalších problémů, který se vyskytuje u nadaných dětí, je malá potřeba spánku. Zdravý dospělý člověk spí denně sedm až osm hodin a děti samozřejmě ještě o trochu více hodin. Nadané děti ovšem často trpí poruchami spánku. Jejich potřeba spát je menší než u běžných dětí. *„Ukazuje se, že tato skutečnost má souvislost s vyšší excitabilitou (vzrušivostí) – nadané děti mají zvýšenou potřebu přísunu podnětů“* (Havigerová, 2011, s. 52). Spánek bychom neměli ale podceňovat, protože má vliv na naši krátkodobou paměť, koncentraci, myšlení, náladu, schopnost tvořit a plánovat. Nedostatek spánku se také odráží v intelektuálním výkonu a tak pro dobré fungování psychických procesů je potřeba dostatku spánku (Havigerová, 2011, s. 52).

3 LEGISLATIVNÍ RÁMEC VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH ŽÁKŮ

„*Problematika výchovy a vzdělávání mimořádně nadaných žáků (studentů) je významná především proto, že mimořádně nadaní žáci mají své specifické vzdělávací potřeby, ale je významná také proto, že rozvoj nadání těchto jedinců má podstatný význam pro celou společnost*“ (Šťáva, 2010, s. 13). V České republice mají nadaní žáci možnost předčasného nástupu do základního vzdělávání a samozřejmě i přeskočení ročníku. V jiných zemích jako je například USA, Slovensko či Izrael jsou budovány školy výhradně jen pro nadané žáky. Otázka vzdělávání nadaných a péče o ně je se řeší v mnoha vyspělých zemích. Snahou většiny je především včasná identifikace nadání a následné práce s těmito žáky (Šťáva, 2012, s. 2).

V naší legislativě se vzděláváním nadaných žáků zabývá několik důležitých dokumentů, které jasně definují, jak se má přistupovat ke vzdělání nadaných. Mezi stěžejní legislativní normy patří školský zákon č. 561/2004 Sb. a také vyhláška č. 27/2016 Sb. Díky těmto dokumentům jsou vytvářeny podmínky pro vzdělávání nadaných a také pedagogičtí pracovníci hrají v celém procesu důležitou roli v péči o nadané žáky.

3.1 Školský zákon č. 561/2004 Sb.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), se zabývá problematikou vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků v § 17 a § 18. Školský zákon stanovuje podmínky, za nichž se uskutečňuje vzdělávání a výchova. Vymezuje jasně práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání. Jeho předmětem úpravy podle §1 je stanovení působnosti orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství (Školský zákon, 2004, s. 1-13).

3.2 Vyhláška č. 27/2016 Sb.

Vyhláška č. 27/2016 Sb. upravuje pravidla vzdělávání nadaných žáků. V první části této vyhlášky najdeme v obecném ustanovení, že „*při postupech upravených touto vyhláškou se dbá, aby byly v souladu se zájmem žáka. Veškerá sdělení upravená touto vyhláškou jsou poskytována žákovi nebo zákonnému zástupci žáka srozumitelným způsobem*“ (Vyhláška č. 27/2016 Sb., 2016, s. 1). Vyhláška č. 27/2016 Sb. nám definuje pojem nadaný a mimořádně

nadaný žák, informuje nás o tom, jak sestavit individuální vzdělávací plán a jak postupovat v případě přerazení žáka do vyššího ročníku.

3.2.1 § 27 Nadaný a mimořádně nadaný žák

Paragraf 27 nás jasně informuje o tom, kdo se rozumí nadaným a kdo mimořádně nadaným žákem. Za nadaného žáka je považován ten žák, který „*při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech*“ (Vyhláška č. 27/2016 Sb., 2016, s. 12). Mimořádně nadaného žáka vyhláška č. 27 definuje, jako žáka, který dosahuje mimořádně vysoké úrovně v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech. Podle paragrafu 27 může ředitel školy pro takovéto žáky vytvořit skupiny, kde se společně budou vzdělávat v určitých předmětech a nemusí jít o žáky stejných ročníků. Nadaným žákům může škola dokonce umožnit účast na výuce ve vyšším ročníku nebo žákovi rozšíří obsah vzdělávání nad stanovený rámec. Paragraf 27 nás také informuje o tom, kdo provádí zjišťování mimořádného nadání. Jedná se o školská poradenská zařízení, která spolupracují se školou, do které dochází tito žáci (Vyhláška č. 27/2016 Sb., 2016, s. 12).

3.2.2 § 28 Individuální vzdělávací plán

„*Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů psychologického a speciálně pedagogického vyšetření a vyjádření zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka*“ (Vyhláška č. 27/2016 Sb., 2016, s. 12). Individuální vzdělávací plán dále jen IVP obsahuje závěry psychologického a speciálně pedagogického vyšetření, pedagogickou diagnostiku a závěry doporučení školského poradenského zařízení, údaje o způsobu poskytování individuální nebo psychologické péče, časové a obsahové rozvržení učiva, způsob hodnocení, úpravu zkoušek, seznam učebních pomůcek, materiálů a učebnic. Dále je určen pedagogický pracovník školského poradenského zařízení, se kterým škola spolupracuje, aby zajistila péči nadanému žákovi a personální úpravy v rámci školy k zajištění vzdělávání nadaného žáka. Za zpracování IVP odpovídá ředitel dané školy a při jeho tvorbě spolupracuje se školským poradenským zařízením, se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem. IVP je stvrzen podpisem zákonných zástupců nebo vlastním podpisem zletilého žáka a v průběhu školního roku se může měnit a upravovat podle potřeby (Vyhláška č. 27/2016 Sb., 2016, s. 12 - 13).

3.2.3 § 30 Přerazení do vyššího ročníku

K přerazení mimořádně nadaného žáka do vyššího ročníku bez absolvování ročníku předešlého může dojít podle paragrafu 30 a to tak, že žák musí splnit zkoušku před komisí. Paragraf 31 uvádí, že výsledek zkoušky se určí hlasováním komise a o průběhu zkoušky se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace žáka. Za neabsolvovaný ročník nebude žákovi vydáno vysvědčení (Vyhláška č.27/2016 Sb., 2016, s. 13 -14).

3.3 Vyhláška č. 48/2005 Sb.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, nám doplňuje, jak vzdělávat nadané žáky pomocí rozšířené výuky některého z předmětů nebo skupin předmětů, které jsou stanoveny ve školním vzdělávacím programu. V §9, který se vztahuje k rozvoji nadaných žáků, vyhláška podotýká, že ředitel školy je oprávněn na základě doporučení vyučujícího a zákonného zástupce žáka zařadit žáka do skupiny žáků s rozšířenou výukou. Ve skupině, kde se uskutečňuje rozšířená výuka, mohou být jen žáci z tříd jednoho ročníku. Ředitel školy rozhoduje i o zařazení do třídy s rozšířenou výukou na základě posouzení nadání jedince. Mohou ovšem nastat i nepříznivé okolnosti, jako jsou zdravotní důvody nebo dlouhodobé nezvládnání výuky ve třídě s rozšířenou výukou a tak žák na základě rozhodnutí ředitele školy a pedagogické rady se souhlasem zákonných zástupců může být zpět zařazen do běžných tříd (Šťáva, 2012, s. 7).

3.4 Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 – 2020

Koncepce 2014 – 2020 se zaměřuje na podporu nadání včetně nadání mimořádného, usiluje o maximální rozvoj a plné využití potenciálu všech dětí, žáků a studentů. „*Klíčovým opatřením na období let 2014 -2020 je vytvořit a dále rozvíjet otevřený koordinovaný meziresortní systém podpory nadání a péče o nadané, v němž jsou jasně vymezeny role jednotlivých subjektů*“ (Koncepce, 2014, s. 12). Hlavní úkoly, které vyplývají z Koncepce 2014 -2020, jsou shrnuty do šesti oblastí. Jedná se o oblast identifikace, rozvoje a uplatnění nadání, oblast odborných kompetencí a vzájemné spolupráce aktérů podílejících se na rozvoji nadání a na péči o nadané, oblast právních předpisů vztahujících se k podpoře rozvoje nadání a péče o nadané, oblast monitorování a evaluace, oblast koordinace a také o oblast zveřejňování relevantních informací, mezinárodní spolupráce a realizace výzkumů týkajících se rozvoje nadání

a péče o nadané (Koncepce, 2014, s. 18 -20). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ke Koncepti dodává, že *„široký rámec koncepce je dán i tím, že řeší formální vzdělávání na školách, služby školských poradenských zařízení v oblasti nadaných, zájmové vzdělávání i různé aktivity dalších subjektů jakými jsou vysoké školy, Akademie věd ČR, NNO, firmy i zahraniční subjekty“* (MŠMT, online).

3.5 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

V Rámcové vzdělávacím programu pro základní vzdělávání dále jen RVP ZV je zmiňována Vyhláška č. 27/2016 Sb., která jasně definuje, kdo je považován za mimořádně nadaného a nadaného žáka a dále RVP ZV uvádí, že je škola povinna vytvářet ve svém školním vzdělávacím programu takové podmínky, aby byl, co nejvíce využit potenciál každého žáka. *„Výuka žáků by měla probíhat takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet“* (RVP ZV, 2016, s. 149). RVP ZV v pojetí péče o nadané a mimořádně nadané dále stanovuje, že je škola povinna využívat podpůrná opatření podle individuálních vzdělávacích potřeb žáků a při vzdělávání vychází z principu nejlepšího zájmu žáka (RVP ZV, 2016, s. 149).

4 SPECIFIKA VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH

Abychom mohli řešit jakým způsobem vzdělávat nadané žáky, o kterých již víme, že jsou mnohdy složitými osobnostmi, musíme je nejprve správně identifikovat. Když se nám podaří správně identifikovat žáka, jako nadaného nebo dokonce mimořádně nadaného, můžeme se pustit do podpory a rozvoje jeho nadání a pomáhat mu při rozvíjení jeho schopností. Pedagogům se nabízí hned několik možných přístupů, jak vzdělávat nadané žáky a tak záleží i na jejich odborných schopnostech jakou formu vzdělávání pro jednotlivé nadané žáky zvolí.

4.1 Identifikace nadaných

Identifikace nadaných je prvním krokem při jejich dalším vzdělávání. V první řadě je důležité mít představu, co si pod pojmem nadání představujeme, koho do skupiny nadaných řadíme, na jaký druh nadání a věkovou kategorií dětí se při jejich identifikaci chceme zaměřit. „*Nemělo by se stát, že provádíme vyhledávání nadaných, aniž už máme představu o dalším rozvoji nadání nebo nemáme k dispozici edukační nabídku (např. speciální kurz, speciální program určitého předmětu, letní tábor pro nadané atp.), do kterého nadání mají vstoupit*“ (Hříbková, 2007, s. 37). Identifikaci můžeme tedy definovat jako proces vyhledávání dětí, které disponují určitými vlohami a na základě toho jsou zařazeni do specializované školy či třídy anebo jsou dále vzdělávání v běžné škole formou inkluze (Machů, 2013, s. 20). Jak již bylo ale zmíněno, identifikace má smysl jen tehdy, pokud existuje edukační nabídka pro nadané žáky, ve které mohou své schopnosti zúročit. Kromě toho, že identifikace slouží k vyhledávání nadaných dětí, může také pomoci při řešení problémového chování dětí. Některé z dětí, které mají ve škole problémy s chováním, mohou být nadané a v důsledku toho, že není jejich potenciál rozvíjen, se chovají nežádoucím způsobem. Měli bychom také rozlišovat mezi identifikací nadaných a výběrem nadaných. Nejedná se o synonyma. Při výběru nadaných hraje klíčovou roli podávaný výkon a pouze nejúspěšnější děti jsou zařazovány do edukační nabídky pro nadané. Při výběru na rozdíl od identifikace se zaměřujeme již na děti staršího školního věku, které například přechází z jednoho stupně školy na vyšší stupeň prostřednictvím přijímacího řízení (Hříbková, 2007, s. 39).

Kovářová (2012, s. 5) uvádí, že: „*na identifikaci nadání lze nazírat z pohledu vertikálního či horizontálního.*“ Vertikální identifikace rozlišuje nadané podle jejich věku a to následně: identifikace dětí předškolního věku, mladšího školního věku, staršího školního věku, mládeže a někdy i dospělých. Mnozí odborníci se shodují, že nejdůležitější je identifikace již

v předškolním věku, protože umožňuje dítěti včasný rozvoj jeho potenciálů. Při vertikální klasifikaci se můžeme dopustit dvou zásadních chyb. Rozlišujeme chybu pozitivní neboli neúčinnou identifikaci, kdy určité dítě identifikujeme jako nadané a přitom v sobě žádné nadání neskrývá a chybu negativní neboli neefektivní identifikaci, kdy při identifikaci nerozpoznáme nadané dítě (Kovářová, 2012, s. 5).

U horizontální identifikace se zaměřujeme na druhy nadání, zda se jedná o nadání matematické, jazykové, výtvarné, hudební, sportovní nebo intelektové. Jednotlivé druhy nadání se dají ještě více rozložit, např. intelektové nadání může být syntetické, analytické nebo praktické. Hudební nadání pak můžeme rozdělit na interpretační a skladatelské (srov. Hříbková, 2007; Kovářová, 2012).

Důležitým mezníkem pro identifikaci dítěte jako nadaného je období jeho raného věku, jak jsme se již zmínili. Neméně důležitou roli ale hraje i první rok povinné školní docházky, kdy děti vstupují do školních lavic s určitým očekáváním, a pokud dojde k tomu, že jejich očekávání nejsou ani trochu naplněna ba naopak si odnášejí špatnou zkušenost, je pak problém u nich nadání identifikovat. Při identifikaci nadaných hraje také podstatnou roli to, o jaký druh nadání se jedná. Příkladem nám může být nadání výtvarné, kdy pro optimální identifikaci je věk dítěte mezi jedenácti až patnácti roky, zatímco hudební nadání můžeme identifikovat již v předškolním věku (Hříbková, 2007, s. 40).

Postup při identifikace nadaných

„Proces identifikace není jednorázovou záležitostí a obvykle se skládá z několika na sebe navazujících etap, přičemž děti mají možnost se účastnit identifikačního procesu opakovaně“ (Machů, 2013, s. 21). Jednou z možností, jak identifikovat nadané dítě, je proces, který se skládá ze tří fází. První fází je nominace, kdy někdo z okolí dítěte, učitel či rodič, si všimne jeho mimořádných schopností a navrhne, aby dítě mohlo vstoupit do edukační nabídky pro nadané. *„V našem prostředí by to také mohlo znamenat, že škola, která má pro to personální a materiální podmínky, vytvoří speciální rozvíjející program pro nadané děti v matematice. Do tohoto programu pak mohou vstoupit i děti z okolních škol, pokud škola nemá vyčíslenou kapacitu“* (Hříbková, 2007, s. 41). Ve druhé fázi, kterou nazýváme screening, jsou nominované děti podrobeny testům. Nejčastější testovací metodou je dotazník, pozorování, anebo testy inteligence a kreativity. Informace o nominovaném dítěti se nezískávají jen přímo od dítěte, ale do dotazníkového šetření jsou zapojeni i samotní rodiče, učitelé a v některých případech i spolužáci. Třetí fáze vychází ze získaných výsledků fáze předchozí. Nazýváme ji fází selek-

tivní, jelikož se zúží skupina vybraných dětí a proces identifikace je více individualizovaný a pomocí doplňujících metod se uzavírá proces identifikace nadaných žáků (Machů, 2013, s. 21).

Po procesu identifikace nadaného přichází na řadu rozhodnutí, do jaké edukační nabídky bude dítě zařazeno. Na výběr jsou dva možné přístupy. Přístup exkluzivní a přístup inkluzivní. Exkluzivní přístup spočívá v tom, „že do edukační nabídky, pro kterou je identifikace realizována, může být zařazen pouze ten, který v každé předložené metodě alespoň dosáhl nebo překonal předem stanovené limity pro přijetí“ (Hříbková, 2007, s. 42). Oproti tomu inkluzivní přístup spočívá v tom, že nejsou stanoveny limity, a proto mají žáci větší šanci být zařazeno do edukační nabídky, i když nedosáhnou v některé z metod vynikajících výsledků (Hříbková, 2007, s. 42).

Metody používané při identifikaci

Při identifikaci nadaných se využívá celá řada metod, díky kterým můžeme odhalit v dítěti jeho potenciál. Mezi nejčastěji používané metody patří metody pedagogické, které zahrnují didaktické testy, analýzu portfolia, výsledky z mimoškolních soutěží, nominace a nominační škály. Učitelé si pro spolehlivé posouzení mohou vytvořit posuzovací škálu, která obsahuje otázky zaměřené na charakteristiky a chování žáků, kteří disponují nějakým nadáním. Kromě pedagogických metod jsou v praxi využívány také psychologické metody. Můžeme se setkat s testy inteligence, výkonovými testy či testy kreativity. Příkladem pedagogicko-psychologických metod nám může být pozorování dítěte, rozhovor nebo analýza jeho zájmů (Machů, 2013, s. 22).

Eva Machů a Ilona Kočvarová (2013, s. 22) vytvořily z výše uvedených metod názorný příklad, který jasně ilustruje klíčové fáze identifikačního procesu a metody, které se v jednotlivých fázích využívají. Autorky vysvětlují, že v počátečních fázích identifikace se využívají spíše subjektivní metody, které jsou v dalších fázích vystřídány metodami již objektivnějšími a také profesionálnějšími. Postupují také od metod hromadných k metodám individuálním a zmiňují, že je důležité, aby jednotlivé fáze byly uplatňovány s jistým časovým odstupem. Posledním doporučením, jak učinit proces identifikace úspěšným, je celý proces pravidelně v určitém časovém intervalu opakovat, viz obr. č. 4.

nadání je možné rozpoznat až kolem třináctého věku dítěte, tak jako pohybové nadání pro kolektivní sporty a atletiku. V období adolescence už by málokdo hledal v jedinci nějaký mimořádný potenciál, přesto se v tomto vývojovém období dotváří „vědecko-badatelský“ vztah v rámci nadání intelektového a může se projevit i nadání pro společenské vědy (Hříbková, 2005, s. 155).

Dalším možným úskalím při identifikaci nadaných může být samotný pedagog, který se při diagnostice dopouští zásadních chyb, které mohou mít neblahé důsledky pro nadaného jedince. Častými chybami jsou podle Malinové (2013, s. 26):

- chybná interpretace údajů,
- přehlížení některých projevů, jako je dvojí výjimečnost, kreativita apod.,
- pedagog si nevede žádné záznamy a spoléhá jen na svou paměť,
- pedagog neuznává sebemenší selhání žáka,
- má potřebu žáky nálepkovat,
- pedagog se chová nadřazeně a žáka svým chováním utvrzuje v tom, že nemá žádné nadání,
- pedagog odmítá jakoukoliv spolupráci s rodiči i ostatními pedagogy.

4.2 Formy vzdělávání nadaných žáků

Za možných forem vzdělávání nadaných žáků se nám nabízí dvě základní varianty. Akcelerace (acceleration) a obohacování (enrichment). Akcelerací neboli urychlující variantou je myšlen rychlejší postup ve vzdělávání nadaného žáka, zatím co obohacující varianta nabízí rozšíření a prohloubení učiva nad rámec běžných vzdělávacích osnov. Zaměříme se, proto detailněji na obě varianty, které se pedagogům nabízejí a zároveň se doplňují.

Cílem akcelerace, jak uvádí Hříbková (2007, s. 56) je „vytvořit takové změny ve vzdělávacím obsahu pro nadané, které ovlivní především délku vzdělávání“. Akcelerace má tedy za úkol zkrátit délku vzdělávacího procesu. Dochází ke zrychlení vzdělávání a můžeme ji dělit na vnější a vnitřní podle organizačních forem, které využíváme. Vnější akcelerace nabízí několik možností:

1. Předčasný vstup do školy.
2. Nástup do druhého ročníku základní školy.
3. Postup do vyššího ročníku bez absolvování předchozího.

4. Přeskakování předmětů (navštěvování předmětu ve vyšším ročníku).
5. Absolvování dvou ročníků v jednom školním roce.
6. Paralelní studium (absolvování některých předmětů na střední či jiné škole).
7. Výuka podle individuálního vzdělávacího plánu.
8. Systém volitelných předmětů (srov. Kovářová, 2012, s. 8; Hříbková, 2007, s. 56; Machů, 2013, s. 35 - 36).

Předčasný vstup dítěte do základní školy je umožněn, pokud zákonní zástupci dítěte dostanou schválení školského poradenského zařízení. V některých případech musí být doloženo i schválení pediatra, a to tehdy pokud dítěti bude šest let během ledna až června následujícího roku. Nástup do druhého ročníku základní školy bez absolvování prvního je umožněn dětem, které bez problémů zvládají učivo prvního ročníku a vykonají příslušné zkoušky. Vykonat zkoušky, které stanoví ředitel školy, musejí všichni žáci, kteří postupují do vyššího ročníku bez absolvování toho předešlého. Vše je zakotveno ve vyhlášce č. 27/2016 Sb. i to, že žák zkoušky vykonává před komisí (Kovářová, 2012, s. 8).

Eva Machů (2013, s. 36) ve své publikaci představuje ještě dva akcelerační programy, které řadíme do vnější akcelerace. Prvním z nich je telescoping, který umožňuje snížit potřebný čas nutný k probrání určitého učiva. Druhým akceleračním programem je compacting, kdy díky ušetřenému času se může nadaný žák věnovat dalším rozvíjejícím aktivitám podle svého zvažování.

Vnější akcelerace přináší své výhody, které spočívají v tom, že není potřeba upravovat učební osnovy a tak je často v mnohých školách realizována. Bylo také zjištěno z výsledků výzkumu, který prováděl Kulik a zmiňuje se o něm Machů (2013, s. 36) ve své publikaci, „*že nadaní z urychlení vzdělávání vždy profitují.*“ Akcelerovaní žáci dosahují lepších výsledků, než nadaní žáci stejného věku, kteří procesem akcelerace neprošli. Vnitřní akcelerace představuje rychlejší tempo práce v dané třídě, většinou je využívána ve specializovaných třídách a školách pro nadané. Díky vnitřní akceleraci nadaní nemusejí plnit pro ně jednoduché úkoly, učivo si častěji opakovat a pro ně známé věci mohou ve výuce úplně přeskočit (srov. Kovářová, 2012, s. 8 - 9; Machů, 2013, s. 36).

Enrichment varianta se nesnaží urychlit tempo vzdělávání, ale naopak věnovat důkladnou péči rozšíření, prohloubení a obohacení učiva. „*Nadaný žák absolvuje vyučovaný tematický celek společně se svými vrstevníky, nepřekračuje svůj ročník*“ (Machů, 2013 s. 36). Nadanému žáku by pedagogové při obohacující variantě měli vytvářet takové podmínky, při

kterých se bude projevat jeho tvořivost, aktivně se budou rozvíjet jeho vlohly a zájmy. Probíraná témata ve výuce by nadaný žák ve srovnání se svými spolužáky měl mít probrány daleko více do hloubky a měl by využívat strategického myšlení, umět řešit problémové úkoly, rozvíjet samostatnost a iniciativou (srov. Kovářová, 2012, s. 9; Hříbková, 2007, s. 57 - 58).

U obohacování vzdělání sledujeme tři roviny:

1. Rozšiřování učiva tak, aby byly postiženy mezioborové vztahy.
2. Prohlubování učiva tak, aby obsahovalo podrobnosti a detaily o probíraném učivu, tématu.
3. Obohacování učiva, které je již nad rámec vzdělávacího programu, a pracuje také se specifiky zájmů vzdělávaných (Kovářová, 2012, s. 9).

Obohacující varianta sebou přináší tak jako varianta urychlující výukové metody, které se v rámci ní dají uskutečnit. Pedagogové při obohacování mohou nadaným žákům zadat samostudium, při kterém musejí nastudovat zadané téma, zjistit dostatek informací k zadanému tématu nebo dokonce dané téma konzultovat s odborníky. Svou samostatnou práci pak prezentují třídě. Další metodou výuky je projektové vyučování, při kterém řeší zadaný nebo jimi zvolený projekt. Při projektovém vyučování se zapojují všichni žáci nebo nadaní ze všech ročníků školy. Pedagogové mohou zvolit i vyučování skupinové, při kterém pracují děti různých schopností na řešení určitého problému. Skupinové nadání má za cíl rozvíjet nejen jejich schopnosti, ale také sociální a kooperativní dovednosti. Obohacující varianta vzdělávání nadaných žákům nezakazuje účast na hodinách ve vyšších ročnících. Nadaní mohou tak jako při zvolení akcelerační formy navštěvovat určité předměty vyšších ročníků. Jedna z dalších možností, která se většinou uskutečňuje při integraci handicapovaných, je přítomnost pomocníka ve třídě. Pomocí konzultanta se uplatňuje osobnější přístup k nadaným žákům. Poslední nabízenou metodou je zřízení individuálního vzdělávacího plánu (Hříbková, 2007, s. 57).

Výhodou obohacující varianty je bezpochyby to, že nadaný žák zůstává v přímém kontaktu s běžnými žáky a díky tomu dochází k rozvoji sociálních dovedností v reálném prostředí. Každá z možných variant nám přináší určité výhody a záleží jen na přístupu pedagogů a samotné školy, ke které z možných variant se přikloní, anebo je určitým způsobem spojí dohromady a využijí nabízených metod výuky obou z nich.

4.2.1 Segregace x integrace

Segregace (separace) a integrace jsou dvě základní organizační formy výuky, které bychom měli také znát. Machů (2006, s. 33) oba termíny vysvětluje následovně: „*v integrované formě se talentovaný ocitá v klasické, nespécializované třídě, segregované formy jsou celkově zaměřeny na vzdělávání nadaných*“. Oba přístupy v sobě skýtají určité výhody, ale i nevýhody. Než se dospělí (zákonní zástupci dítěte, odborníci z poraden, pedagogové) rozhodnou pro jednu z forem, měli by zhodnotit možnosti žáka a předpokládat určitá rizika v obou formách výuky. Pokud se zvolí integrace jako nejlepší možná cesta, mělo by se počítat při některé výuce i s asistencí druhého učitele, který se bude věnovat nadanému žákovi. Aby nadaní žáci v běžné třídě v rámci integrace nestrádali, je možné pro ně domluvit konzultace s odborníky na jednotlivé předměty. Jednou z možných forem integrace je též kombinovaná forma edukace, kdy je umožněno nadaným žákům se částečně vzdělávat ve speciálních skupinách určených nadaným (Fořtíková, 2009, s. 10).

„*V segregovaném vzdělávání jsou děti mezi podobně nadanými spolužáky, kteří se navzájem mohou kladně ovlivňovat v učení*“ (Machů, 2006, s. 33). Tak může znít jeden z hlavních důvodů, jak uvádí Machů, proč někteří raději zvolí pro nadaného tento organizační způsob výuky. Pokud se uchýlíme k segregovanému vzdělání, umístíme nadaného do homogenní skupiny dětí v rámci školy nebo třídy. Jako příklad běžné segregace je uváděn odchod žáků z běžných základních škol na víceletá gymnázia nebo do tříd s rozšířenou výukou některého z předmětů. Setkáváme se pak často se sportovními, matematickými či jazykovými třídami. Není nutně dáno, že nadaní se musejí vzdělávat buďto prostřednictvím integrace nebo segregace. Mnoho autorů je zastánci kombinované varianty edukace nadaných. Kombinovaná varianta nabízí možnost zařazení žáka do speciální třídy pro nadané a účast na některém z předmětů v běžné třídě, anebo zařazení nadaného do běžné třídy a účast na některém z předmětů ve vyšším ročníku. Jednou z možností je také již zmiňovaný speciální pedagog či odborník na dané téma, který se věnuje nadanému (Hříbková, 2005, s. 144).

4.3 Metody práce

Při vzdělávání nadaných žáků je důležité, aby pedagog uměl volit vhodné metody práce s nadaným jedincem. Nadaní jedinci jsou specifickou skupinou, která vyžaduje odlišné metody na rozdíl od běžných žáků, kterým vyhovuje úplně odlišný přístup práce. Učitelé by měli vědět, které metody jsou při práci s nadanými efektivní a které již nikoliv. Laznibatová (2003,

s. 26) uvádí výčet neefektivních metod, které by pedagogové při své práci s nadanými rozhodně neměli využívat. Mezi neefektivní metody řadí rutinní nácvik a opakování učiva, používání velkého množství jednoduchých úloh, memorování, používání úloh, které jsou málo tvořivé, formální, nemají žádný emocionální náboj a nemají žádnou souvislost s probíranou látkou.

Při práci s nadanými by se učitelé měli zaměřit na ty metody práce, které budou rozvíjet jak žákovy schopnosti, tak vědomosti. Je důležité, aby měli nadaní dostatek motivace získávat stále nové informace, být ve své práci samostatní a díky vhodně zvoleným metodám měli nadaní potřebu poznávat nové věci. Příkladem aktivizujících metod jsou metody heuristické, inscenační, diskusní nebo didaktické hry.

Metody heuristické mají za cíl v dítěti podporovat a rozvíjet samostatnost a tvořivé myšlení. „*Děti se učí aplikovat předchozí znalosti a dovednosti, predikovat a vyvozovat nové závěry*“ (Machů, 2006, s. 44). Eva Machů dále vysvětluje, co je podstatou metody, že žákovi učitel nesdělí přímo veškeré informace, ale on sám musí dojít pomocí vlastního myšlení k vyřešení problému. Podstatou je tedy nějaká problémová situace, kterou žáci samostatnou prací a svým myšlením a kreativitou vyřeší. Aby pedagog mohl heuristickou metodu zařadit do výuky, musí u žáků předpokládat jisté znalosti a úroveň inteligence (Machů, 2010, s. 97).

Pokud pedagog zvolí ve výuce **metody inscenační**, tak se snaží rozvíjet nadaného po stránce afektivní. Je známo, že mnohé nadané děti mají oproti běžným dětem méně vyvinutou sociálně emocionální oblast a je dobré, aby se učitelé během výuky zaměřili i na jejich emocionální stránku a nerozvíjeli jen jejich kognitivní oblast. Díky inscenačním metodám se žáci na modelových situacích učí jednat s druhými, být tolerantní k druhým. Příkladem inscenační metody je např. plášť experta. Podstatou této metody je, že si žák zvolí nějakou profesi, o které se snaží shromáždit, co nejvíce poznatků. Veškeré informace, které se mu podaří o dané profesi získat, pak prezentuje formou představení před třídou. Výhodou inscenační metody je, že oproti běžné prezentaci vnímají spolužáci nadaného při jeho roli „experta“ lépe a nedávají mu nálepku „šprta“ (Machů, 2010, s. 96).

Z aktivizujících metod jsme již zmiňovali **metody diskusní**, které nejsou tak často zařazovány do výuky. Mají za úkol rozvíjet hlavně komunikativní dovednosti. Při používání diskusních metod může pedagog narazit, ale na problém, jelikož někteří nadaní se diskusí odmítají účastnit a někteří naopak diskusi na tolik ovládnou, že nedají prostor druhým. Učitel

by tedy měl dát před začátkem diskuse jasná pravidla, kterými se diskutující žáci budou řídit (Machů, 2006, s. 45).

Velmi oblíbenou metodou jsou **didaktické hry**, které představují celou řadu aktivit. „*V práci s nadanými dětmi se hra uplatní nejčastěji při opakování učiva. Talentovaní neuznávají klasické mechanické procvičování*“ (Machů, 2006, s. 44). Nadaní žáci mají rádi různé hlavolamy, přesmyčky, rébusy, křížovky, hádanky, deskové hry či šifrované texty. V příloze č. 1 se můžeme podívat na možný způsob, jak procvičovat podstatná jména. Pracovní list obsahuje sedm úloh, kde každý z úkolů zabere žákovi přibližně 5 až 15 minut. Žáci mají za úkol např. doplnit barevné sudoku, rozluštit rébus, který ukrývá dny v týdnu, uspořádat podle rodu a vzoru podstatných jmen obrázky postav, předmětů a zvířat a na závěr přeložit kreslený anglický dialog kočky a psa.

Dalšími možnými metodami, které se pedagogům nabízejí, jsou komplexní výukové metody jako je skupinová a kooperativní výuka, samostatná práce žáků, brainstorming a brainwriting nebo projektová výuka.

Skupinová výuka spočívá v tom, že se žáci rozdělí do skupinek. Buď si žáci sami zvolí svou skupinu spolupracovníků, anebo je rozdělí pedagog, většinou proto, aby nevznikaly homogenní skupinky žáků. U skupinové výuky se ale můžeme setkat s problémem, který představuje nadaný žák. Machů (2006, s. 45) vysvětluje riziko skupinové práce následovně: „*Když necháme nadaného ve skupině s ostatními dětmi, nevede to k rozvoji žádného z nich. Nadaný není motivován k vyšším výkonům, nemá trpělivost s dětmi ve skupině.*“ Nadaný žák pracuje s odlišnými myšlenkovými pochody oproti žákům běžným, a tak mnohdy takové seskupení nefunguje. Běžní žáci mohou být s takové spolupráce spíše znechuceni, nejsou nijak motivováni, jejich sebevědomí pod kritikou nadaného, které má úplně jiné pracovní tempo klesá. Je dobré, aby učitelé ve výuce skupiny různě obměňovali. Jednou vytvoří homogenní skupinu, ve které jsou nadaní žáci, a jejich společná práce pak může dosahovat vysoké úrovně, jindy vytvoří skupiny heterogenní, které jsou důležité pro socializaci dětí. Aby v heterogenních skupinách nevznikaly konflikty, je dobré, aby pedagog předem určil každému ve skupině nějaký dílčí úkol, nadanému jedinci samozřejmě přidělí práci mnohem složitější, která ho bude motivovat k vyšším výkonům. Zajímavým příkladem může být pro pedagogy metoda expertních skupin. Při této metodě pedagog vytvoří smíšené skupiny po třech až pěti dětí. Každá skupina obdrží materiály k samostatnému zpracování. Materiály jsou odlišné náročnosti, takže si každý člen skupiny vybere svou náročnost. Všichni žáci, kteří si v kmenových skupinách

vybrali určitý materiál, vytvoří skupiny s ostatními z druhých skupin, kteří si vybrali totéž. Takto nově vzniklé skupiny společně pracují na vyřešení zadaných úkolů, jakmile jsou s prací hotovi, vracejí se do svých původních skupin. V původních skupinách každý člen prezentuje, jak si se zadaným úkolem poradil (Machů, 2010, s. 95).

Pro rozvoj aktivity a tvořivosti je vhodná **metoda brainstormingu a brainwritingu**. Principem metody je „*produkce velkého množství návrhů řešení v relativně krátkém čase*“ (Machů, 2006, s. 46). Pedagog přichází s určitým problémem, tématem, ke kterému každý žák vysloví nebo napíše svůj bezprostřední nápad. Jednotlivé návrhy si pak všichni společně projdou a zváží, které z nich jsou nejlepším řešením daného problému. Metoda brainstormingu se využívá jako vstupní aktivizující metoda před skupinovou nebo projektovou výukou.

Projektová výuka se snaží o aktivní činnost dětí při řešení dlouhodobějšího projektu. Je více individualizována, a tak nabízí možnost rozvíjet odlišné úrovně nadání žáků. „*U nadaných je vhodné zařazovat souvislé projekty s delším časovým rozsahem, neboť se dokáží dlouhodobě koncentrovat na jednu činnost*“ (Machů, 2006, s. 46). Zadaný projekt by měl motivovat žáky svým tématem ke zpracování. Pedagogové by proto měli mít zmapované zájmy dětí, aby věděli jaké projekty jim nabídnout. Mezi osvědčená témata, která uvádí mnozí učitelé, patří: vesmír, dinosauři a dopravní prostředky.

Bezpochyby zajímavou metodou, která vychází z kritického myšlení je **metoda I.N.S.E.R.T.** neboli Interactive Notting Systém for Efective Reading and Writing, kdy žáci během čtení článku dělají na jeho okrajích určité symboly, kterými označují svůj vztah k informacím. V praxi se můžeme setkat s následujícími značkami a jejich významem:

- ✓ Udělej „fajku“ na okraji textu, jestliže něco z toho, co čteš, potvrzuje to, co jsi věděl/a a nebo sis myslel/a, že to víš.
- Udělej „mínus“ na okraji textu, jestliže informace, kterou čteš, je v rozporu s tím, co sis myslel/a.
- + Udělej „plus“ na okraji textu, jestliže informace, kterou čteš, je pro tebe nová a důvěřuješ jí.
- ? Udělej „otazník“ na okraji textu, jestliže informaci nerozumíš, nebo by ses o ní chtěl/a dovědět více (Machů, 2013, s. 43).

Pomocí znamének děti pracují s určitým textem, poté si připraví tabulku, ve které počet sloupců odpovídá počtu použitých značek. Do vytvořené tabulky si zaznamenají pod jed-

notlivé značky stručné zápisy z přečteného textu. Pomocí tabulky žáci srovnávají své postřehy, diskutují či si vzájemně srovnávají své poznatky. Na závěr může proběhnout ve třídě brainstorming nebo žáci vytvoří písemný zápis, kresbu (Machů, 2013, s. 44).

4.4 Pedagogické zásady při práci s nadanými žáky

Při práci s nadanými žáky by pedagogové měli dodržovat jisté zásady, které jsou prospěšné pro další rozvoj potenciálu nadaného. Jak již víme, nadaní žáci vyžadují v mnoha věcech zcela odlišný přístup pedagogů než žáci běžní, a proto by se pedagogové, kteří mají ve svých třídách nadaného jedince, měli držet následujících zásad. První zásadou je, že umožní nadanému pracovat rychlejším tempem. „*U nadaných dětí je velmi podstatné, aby dostaly občas ve výuce příležitost pracovat tempem rychlejším, než je nastaveno pro zbytek třídy*“ (Fořtíková, 2011, s. 16). Je totiž důležité, aby se nadaný žák neměl čas ve výuce nudit a tím učiteli neztěžoval jeho výuku, že bude např. vyrušovat ostatní žáky. Nadané žáky někteří podle jejich výkonu dělí na „badatele“ a „řešitele“, anebo na „tvůrčí“ a „produktivní“. Je důležité vědět, jaký typ má pedagog ve třídě, aby věděl jak se připravit na hodinu. První skupina potřebuje dostatek času na vypracování úkolu, jelikož k němu přistupují velmi pečlivě a snaží se podat ten nejlepší možný výsledek své práce. Druhá skupina se vyznačuje tím, že úkoly řeší rychle a samozřejmě správně. Pedagog, který má tedy tu čest vyučovat nadaného, by měl mít připravenou dostatečnou zásobu úkolů, aby v případě potřeby nadaného žáka zabavil další prací (Fořtíková, 2009, s. 7).

Druhou podstatnou zásadou je, že nadaní žáci nepotřebují tolik procvičovat a opakovat nové učivo. Nadaní mnohdy zvládají probíranou látku již ve fázi, kdy je jim představována, a tak se pedagogům nabízí možnost nabídnout žákům alternativní obsah nebo nějaké nové zajímavé souvislosti k probíranému tématu. Další možností je jednoduše přeskočit látku, kterou již žák ovládá a formou akcelerace např. žákovi umožnit navštěvovat daný předmět/ročník ve vyšším stupni.

Pedagog by se při výuce měl držet zásadou náročnější výuky pro nadané. Fořtíková (2011, s. 16) doporučuje, aby učitelé v rámci taxonomie kognitivních cílů B. Blooma, využívali při výuce více analýzu, syntézu a hodnotící posouzení. Všichni žáci by pak společně pracovali na stejném tématu, akorát pro nadané by bylo téma náročnější svým zadáním, zpracováním i závěrečným výstupem. Nadaným žákům ovšem nejde na výbornou každý zadaný

úkol, potřebují určité vedení učitele. A zásada nezávislosti má na mysli, že pokud pedagog nezávislý úkol výborně připraví, nadaný žák téměř nepotřebuje žádné jeho vedení.

Mezi základní zásady práce s nadanými patří výběr úkolů, které vyžadují kreativní myšlení a také úkoly, které jsou divergentní či abstraktní. Nadaní mají v oblibě úkoly, kde není jednoznačné správné řešení, ale nabízí se jim hned několik možných způsobů jak daný úkol vyřešit. U nadaných se setkáváme také s tím, že oproti vrstevníkům, využívají již v rané vývojové fázi abstraktní myšlení a nemají problém s ním pracovat. Zásada kontaktu s intelektovými vrstevníky by se mohla zdát mnohým jako zbytečná, když děti v běžných třídách normálně fungují s kolektivem. Jedním s problémů, který může nastat, pokud nadaný funguje jen v běžné třídě, je, že nadaní pojmu za automatické, že jsou ve většině předmětů ti nejlepší a přitom nevydají skoro žádné úsilí a snaživost. To se jim může stát osudným ve vyšších ročnících, jelikož se nebudou umět učit. Bez kontaktu se stejně intelektově nadanými žáky se mohou také cítit v běžné třídě osaměle, nepatřičně, a proto je dobré jim tento kontakt umožnit.

Zkušenostní učení má za cíl, aby si žák nejen osvojil dané učivo, ale hlavně, aby danou látku přenesl do praktického života. Pro žáky je lepší, když mohou vidět přímou souvislost s tím, co se učí a tím jak to funguje v reálném světě. Učitele by se také měli držet zásady, která doporučuje vést nadané děti k specializaci pro některý obor studia. Mnozí pedagogové se také snaží v rámci výuky využít obohacování učiva nad rámec výuky, protože vědí, že dítě má určitý větší zájem o probíranou látku. Pedagog by si měl být, ale jist, že o jeho aktivitu navíc je u nadaných zájem, neboť pak by vykládal zbytečné úsilí na něco, o co žáci ani nestojí (srov. Fořtíková, 2011; Jeřábková, 2009).

Mnozí autoři zabývající se specifiky práce s nadanými upozorňují na důležitý fakt, že musíme odlišovat, zda vzděláváme žáka mladšího školního věku, anebo žáka již staršího. Kovářová (2012, s. 10) uvádí jasnou tabulku, ve které specifikuje rozdíly v přístupu k mimořádně nadaným podle věku.

Tab. 1: Rozdíly v přístupu k mimořádně nadaným podle věku

Mladší školní věk	Starší školní věk + adolescence
Většinou se hovoří o potenciálním nadání	Mimořádné nadání se již demonstruje, což s sebou může přinášet i problémy
Těžiště rozvoje nadání spočívá v učitelích	Těžiště rozvoje nadání spočívá v práci žáka
Učitel dětem vyhledává témata odpoví	Je třeba žákům poskytnout volnost při

vídající náročnosti	výběru témat
Je nutné žáky podporovat při neobvyklých řešeních úkolů	Je nutná podpora divergentního přístupu k řešení úkolů
Respektujeme přání žáků, pokud se týká nezájmu o skupinovou práci. Skupinová práce se dá využít v případě, že je ve třídě skupina několika mimořádně nadaných žáků.	Respektujeme přání žáka, častá je preference individuální práce, maximálně práce ve dvojicích.
Je nutné podporovat zájem dětí i vnější motivaci	Je nutné podněcovat vnitřní motivaci žáka
Respektujeme vlastní tempo při řešení úkolů	Podporujeme snahu žáka o dokonalé řešení úkolů, poskytujeme prostor k prezentaci výsledků před svými vrstevníky

4.5 Hodnocení nadaných žáků

„U nadaných dětí (a jiných dětí se specifickými vzdělávacími potřebami) je v rámci diferenciace doporučováno využívání tzv. individuální normy v hodnocení“ (Machů, 2016, s. 31). Termín individuální normy v hodnocení znamená, že učitel žáka nesrovnává s ostatními, ale sleduje jeho výsledky dlouhodobě a ty také porovnává. Důležitá je pedagogická diagnostika žáka, aby pedagog věděl, jakých nejvyšších schopností žák dosahuje a mohl porovnávat jeho výkony se sebou. Hodnocení při edukačním procesu hraje důležitou roli, jelikož každý z nás potřebuje určitou zpětnou vazbu, abychom věděli, jak jsme na tom s našimi schopnostmi a vědomostmi. V České republice se ve školách nejvíce setkáváme s integračním modelem, kdy jsou nadané děti začleněny do běžných tříd, a proto by se v hodnocení žáků měli pedagogové vyvarovat srovnání nadaného a běžného žáka. Takovéto hodnocení nemá smysl, jelikož nadaní budou vždy nad ostatními ve svých vědomostech převyšovat a nadaného by akorát získal od vrstevníků jistou nálepkou, která by jej vyčleňovala s kolektivu třídy (srov. Kovářová, 2012; Machů, 2016).

U hodnocení nadaných bychom měli brát na zřetel i jejich sebehodnocení, sebereflexi, jelikož patří k perfekcionistům, kteří nemají žádnou toleranci k selhání a disponují vysokou mírou vnitřní motivace. Jejich vlastnosti jim kolikrát neumožní včasné zpracování úkolů, neboť mnohdy v jednoduchém řešení hledají složitosti. „Vytváření adekvátního sebeobrazu je pro nadaného žáka velmi důležité nejen pro léta školní docházky, ale i pro budoucí život“ (Kovářová, 2012, s. 28).

Při hodnocení nadaných bychom měli tedy využívat již zmíněné individuální normy. Je také doporučováno hodnocení slovní, jež pozitivně působí na vnitřní motivaci. Při sebehodnocení může pedagog zvolit různé formy. Děti třeba kreslí „smajlíky“, které vyjadřují jejich spokojenost se sebou samými nebo mohou jako formu sebehodnocení zvolit vymalování obrázku takovými barvami, které vyjádří jejich spokojenost s vlastními výsledky. Pedagogové by se při hodnocení žáků měli vyvarovat veřejného vyhlašování výsledků před třídou. Tento způsob není vhodný, jelikož jsou zdůrazňováni ti nejlepší a také ti, co nedosáhli vynikajících výsledků, což vede již vícekrát zmiňovanému vylučování žáků z kolektivu (Machů, 2006, s. 48).

5 EMPIRICKÁ ČÁST

V teoretické části práce jsme se seznámili s jednotlivými kapitolami, které nám přiblížily pojem nadání, charakterizovali jsme si nadané děti a zabývali se našim legislativním rámcem, který se vztahuje ke vzdělávání nadaných žáků v České republice. V poslední kapitole jsme se již zaměřili na specifika vzdělávání nadaných. Zabývali jsme se identifikací nadaných, jaké formy vzdělávání je možné volit při vzdělávání nadaných, jaké metody práce by měli pedagogové volit a také jakých zásad by se měli při vzdělávání nadaných držet. Celou kapitolu uzavírá část o hodnocení nadaných žáků, které má také svá specifika. V empirické části bakalářské práce, se pomocí kvalitativního šetření, zaměříme na to, jak vzdělávání nadaných žáků na prvním stupni základních škol probíhá v praxi.

5.1 Cíle výzkumu

Cílem empirické části bakalářské práce bude zjistit, jaké rozdíly spatřují pedagogové mezi třídou nadaných žáků a běžnou. Jaké metody a postupy při vzdělávání nadaných žáků pedagogové používají, jaké formy vzdělávání jsou nejčastěji voleny a nakolik jsou schopni pedagogové identifikovat nadání již na prvním stupni základních škol.

5.1.1 Výzkumné otázky

1. Jaké volí učitelé při vzdělávání nadaných žáků metody a postupy?
2. V čem učitelé spatřují největší rozdíl ve vzdělávání nadaných oproti vzdělávání v běžných třídách?
3. Jak učitelé identifikují nadaného žáka ve své třídě a jakým způsobem mu mohou nabídnout vhodné vzdělávání?

5.2 Výzkumný vzorek

Pro stanovení výběrového souboru jsem zvolila metodu záměrného výběru. Miovský (2006, s. 135) ve své publikaci uvádí, že se jedná o jednu z nejrozšířenějších metod výběru v kvalitativním přístupu. „*Pracujeme s užším pojetím termínu, kdy za záměrný (někdy také účelový) výběr výzkumného vzorku označujeme takový postup, kdy cíleně vyhledáváme účastníky podle jejich určitých vlastností*“ (Miovský, 2006, s. 135). Pro kvalitativní šetření jsem tedy oslovila šest pedagogů ze základních škol, ve kterých vyučují nadané žáky, a poté jsem se setkala se třemi pedagogy, kteří byli ochotni mi věnovat svůj čas a vedli se mnou rozhovor,

který je hlavní částí mého šetření. Jednotlivé rozhovory jsem vedla v období dubna až května 2017, nahrála si je na diktafon a poté přepsala. Všem zúčastněným jsem přislíbila anonymitu a v bakalářské práci jsou uváděni pod jednotlivými čísly.

5.3 Metoda výzkumného šetření

Metodu, kterou jsem ve výzkumném šetření použila je strukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami, který se skládá z předem připravených otázek, na které respondenti odpovídají. Hendl (2005, s. 173) ve své publikaci vysvětluje, že „*tento typ rozhovoru se používá, když je nutné minimalizovat variaci otázek kladených dotazovanému. Redukuje se tak pravděpodobnost, že se data získaná v jednotlivých rozhovorech budou výrazně strukturně lišit.*“. K připraveným otázkám ve strukturovaném interview již tazatel nepřidává žádné své komentáře. Striktně se drží otázek, které si připravil a jen si zaznamenává odpovědi dotazovaného. Strukturované interview má samozřejmě své klady i zápory. Kládou stránkou této metody je, že všichni dotazovaní mají stejné podmínky a je vhodnou volbou pokud rozhovor nemáme možnost opakovat. Zápornou stránkou strukturovaného interview je, že tazatel a respondent během rozhovoru nenaváží snadno kontakt a vše bude působit spíše strojeně a také nemáte možnost brát v potaz individuální rozdíly a okolnosti (Hendl, 2005, s. 173; Chráska, 2007, s. 182).

Otázky strukturovaného interview

1. Jak dlouho pracujete s nadanými žáky?
2. Co Vás přivedlo k tomu, že vyučujete nadané žáky na prvním stupni základní školy?
3. Co Vás na práci s těmito dětmi nejvíce baví, naplňuje?
4. Jaké volíte metody a postupy výuky?
5. Jak se připravujete na výuku?
6. Jaké formy vzdělávání nadaných žáků jsou ve vaší škole voleny?
7. Myslíte si, že lze dobře identifikovat nadání již na prvním stupni základní školy?
8. Pociťujete velký rozdíl ve výuce nadaných žáků a žáků v běžných třídách?
9. Myslíte si, že nadaným žákům věnuje Vaše škola dostatek možností, prostředků pro rozvoj jejich nadání? Uveďte konkrétní příklad.
10. Spolupracuje vaše škola s některými organizacemi, institucemi, které se věnují mimořádně nadaným žákům?

Získané výsledky budou dále zpracovány kvalitativní metodou zakotvené teorie. „*Kvalitativně orientované výzkumy vycházejí z fenomenologie, která zdůrazňuje subjektivní aspekty jednání lidí, a tudíž kvalitativní výzkumy připouštějí existenci více realit*“ (Chráška, 2007, s. 32). Pro kvalitativní výzkum jsou nejčastějšími zdroji údajů rozhovory a pozorování. Můžeme také říci, že u kvalitativních výzkumů se nedosahuje výsledků pomocí statistických procedur, ale jedná se o výzkumy, které zkoumají život lidí, jejich chování, zabývají se vzájemnými vztahy či společenskými hnutími (Strauss, Corbinová, 1999, s. 10).

Zakotvená teorie je jedním z pojetí kvalitativního výzkumu. Strauss a Corbinová (1999, s. 20) nám ji přibližují následovně: „*Její systematické techniky a postupy analýzy umožňují badatelům vytvářet teorie vycházející z empirického základu, které splňují všechny požadavky kladené na „dobrou“ vědu: validita, soulad mezi teorií a pozorováním, zobecnitelnost, reprodukovatelnost, přesnost, kritičnost a ověřitelnost.*“ Získané údaje pomocí kódování, kterého jsou tři typy a to otevřené, axiální a selektivní kódování, rozebereme, konceptualizujeme a opět složíme novým způsobem. Jedná se o stěžejní vývoj tvorby teorie z údajů (Strauss, Corbinová, 1999, s. 26 – 40).

5.4 Interpretace a analýza získaných údajů

Získané údaje budu nyní třídit do několika kategorií, které jsem zformulovala na základě vedených rozhovorů s pedagogy, a které korespondují s kladenými otázkami na téma specifika práce s nadanými dětmi na prvním stupni základní školy. Součástí analýzy budou samozřejmě citace sdělení jednotlivých pedagogů.

5.4.1 Otevřené kódování

Ve své práci jsem zvolila metodu otevřeného kódování, která představuje „*analytický proces, jímž jsou pojmy identifikovány a rozvíjeny, ve smyslu jejich vlastností a dimenzí*“ (Strauss, Corbinová, 1999, s. 52). V otevřeném kódování získané údaje rozebíráme na části, které pečlivě studujeme a porovnáváme. Díky tomu získáváme o údajích podobnosti a rozdíly. Otevřené kódování nám tedy odhaluje určitá témata, která se vztahují k položeným otázkám nebo třeba k pojmům, které respondenti používají. Podstatou je mít neustále na mysli cíl kódování – tematické rozkrytí textu (Hendl, 2005, s. 247).

I. Kategorie: Metody a postupy práce s nadanými žáky na prvním stupni základní školy

U první vytvořené kategorie nás zajímalo jaké metody a postupy práce pedagogové nejčastěji volí při výuce nadaných žáků na prvním stupni. Z rozhovorů vyplynulo, že všichni respondenti ve výuce využívají didaktické hry. Mezi další časté používané metody patří podle výpovědí respondentů metody heuristické, diskuse, brainstorming a činnostní metody.

Respondent č. 1: *„Nejčastěji volím metody heuristické, které jsou výborné pro rozvoj samostatnosti a děti musejí využívat tvůrčí myšlení a pak také často volím různé didaktické hry, které děti baví.“*

Respondent č. 2: *„...diskutujeme, využívám metodu brainstormingu. Děti pracují ve skupinkách, anebo samostatně něco vytvářejí. A také zařazuji didaktické hry.“*

Respondent č. 3: *„Každé z nadaných dětí má svůj individuální vzdělávací plán, a proto se snažím vždy volit takové metody, aby co nejvíce žákům vyhovovaly a nadále je rozvíjely. Děti pracují samostatně, někdy ve skupinkách. Snažím se do výuky zařazovat činnostní metody i metody heuristické. Využívám při výuce informačních technologií a také oblíbené didaktické hry.“*

II. Kategorie: Rozdílnost nadaných dětí oproti dětem v běžných třídách a volené aktivity pro jejich rozvoj.

Ve druhé kategorii jsme se zaměřili na to, zda pedagogové vnímají rozdíly ve výuce nadaných žáků oproti žákům z běžných tříd, nebo nesledují žádnou rozdílnost. Z uvedených odpovědí vyplynulo, že pedagogové spatřují rozdíly, především ve větší aktivitě u nadaných, zájmu o probírané učivo a také v tom, že s žáky nemusejí probírané učivo tolik opakovat a procvičovat jako je to v běžných třídách.

Respondent č. 1: *„Ano, jak jsem již říkala, nadané děti jsou aktivnější. Někteří doslova prahnou po nových informacích, ale zase ne úplně všichni, ale rozdíl oproti běžné třídě je určitě znát.“*

Respondent č. 3: *„Jistě, nadaní jsou daleko více živé děti, které někdy opravdu chvíli neposedí a zahrnují vás neustálými otázkami... S nadanými dětmi nemusím probírané učivo skoro opakovat, dobře si vše pamatují, chápou oproti běžným žákům.“*

Respondent č. 2: *„Rozdíly tam jsou, ale nesrovnávám nadané žáky s žáky z běžných tříd. Každý potřebuje jiný přístup, jiné metody ve výuce a nechci žáky s běžných tříd stavět na nižší úroveň.“*

V druhé kategorii jsme se kromě rozdílnosti ve výuce zajímali i o volené aktivity pro nadané žáky, co školy svým žákům nabízejí, aby nadále rozvíjely jejich nadání. Všichni dotazovaní uvedli, že nadaní žáci se účastní olympiád, soutěží a turnajů. Školy pro ně pořádají projektové týdny, tematická odpoledne, exkurze či besedy. V jedné ze škol mají dokonce pro nadané Klub nadaných a všechny z oslovených škol spolupracují s Mensou ČR.

Respondent č. 1: *„Děti se účastní různých soutěží, olympiád, turnajů, každoročně u nás máme projektové týdny, kdy si děti samy volí projekt, kterému se budou věnovat a mnohdy samy přicházejí se zajímavými náměty projektů.“*

Respondent č. 2: *„Naši žáci se účastní vědomostních i sportovních soutěží. Máme širokou nabídku kroužků. Pořádáme exkurze, besedy, pracovní dílny, tematická odpoledne.“*

Respondent č. 3: *„Máme Klub nadaných, který zřizuje Mensa ČR, pořádáme různé výjezdy, provádíme s dětmi pokusy, hrajeme logické hry. Aktivně se zapojujeme do Logické olympiády, matematického Klokana a dalších. Děti také každoročně prezentují své zájmy objevy na Dětské vědecké konferenci.“*

III. Kategorie: Umění identifikace nadaného a poskytnutí správné vzdělávací cesty.

Poslední zvolená kategorie se zaměřuje na proces identifikace, který není jednoduchou záležitostí a přináší sebou mnohá úskalí. Pedagog by proto měl disponovat patřičnými znalostmi, jak identifikace probíhá a jak se při celém procesu postupuje. Všichni respondenti souhlasili s tvrzením, že lze již na prvním stupni základní školy identifikovat nadaného žáka. Někteří uvedli, že u nich na škole působí speciální pedagog, který se procesem identifikace zabývá a dokonce dochází i do mateřské školy, která je součástí školy a již zde případné nadání u dětí identifikuje. Respondenti dále uvedli, že při identifikačním procesu hrají důležitou roli i znalosti pedagoga a jeho orientace v problematice nadaných.

Respondent č. 1: *„Pokud je pedagog na tolik kompetentní a orientuje se v problematice nadaných, tak určitě dokáže identifikovat nadaného žáka a záleží na pedagogicko-psychologické poradně, jak vše vyhodnotí.“*

Respondent č. 2: „...u nás na škole působí speciální pedagog, který se identifikačním procesem zabývá a dochází již do mateřské školy, kde pomáhá s identifikací nadání již u takto malých dětí.“

Respondent č. 3: „...nabízíme takové aktivity pro děti, abychom mohli případné talenty identifikovat hned na začátku. Děti jsou pak poslány do pedagogicko-psychologické poradny, kde psycholog identifikuje nadání a my pak dětem již na prvním stupni sestavíme individuální vzdělávací plán.“

Všichni respondenti se tedy shodli, že proces identifikace nadání, lze správně uskutečnit již na prvním stupni základní školy. Zajímalo nás proto, jaké formy vzdělávání volí jejich školy pro nadané žáky. Dva respondenti uvedli, že na jejich školách je volena integrovaná forma vzdělávání, kdy jsou děti součástí běžných tříd a některé předměty jsou vyučovány ve speciálních skupinách. Třetí respondent nás seznámil s tím, že u nich na škole jsou zřízeny třídy jen pro nadané žáky a funguje u nich segregovaná forma vzdělávání.

Respondent č. 1: „...integrovanou formu vzdělávání a některé předměty mají nadaní ve speciálních skupinkách.“

Respondent č. 3: „Děti jsou integrovány mezi běžné žáky, dělají s nimi stejnou práci, a jakmile jsou hotoví, tak mají možnost dále pracovat např. na PC nebo řeší logické hry.“

Respondent č. 2: „...segregované třídy, ale v rámci běžné základní školy.“

5.5 Diskuze a závěr

Výzkum bakalářské práce byl zaměřen na pedagogy, kteří vyučují nadané žáky na prvním stupni základní školy. Zajímalo nás jaké metody a postupy pedagogové při práci s nadanými žáky volí, zda spatřují rozdíly mezi třídou nadaných žáků a běžnou. Dále nás zajímalo, nakolik jsou pedagogové schopni identifikovat nadání již na prvním stupni základní školy a jaké formy vzdělávání jsou v jejich školách voleny.

Hlavním cílem bylo zjistit, jaká jsou tedy specifika ve vzdělávání nadaných žáků na prvním stupni základních škol. Stanovili jsme si tyto výzkumné otázky:

1. Jaké volí učitelé při vzdělávání nadaných žáků metody a postupy?
2. V čem učitelé spatřují největší rozdíl ve vzdělávání nadaných oproti vzdělávání v běžných třídách?

3. Jak učitelé identifikují nadaného žáka ve své třídě a jakým způsobem mu mohou nabídnout vhodné vzdělávání?

V empirické části práce jsme využili kvalitativní šetření a jako metoda výzkumného šetření byl zvolen strukturovaný rozhovor. Všechny vedené rozhovory byly nahrány na diktafon a poté přepsány a analyzovány metodou zakotvené teorie. Pomocí otevřeného kódování jsme se snažili o tematické rozkrytí textu a nalezení odpovědí na výzkumné otázky.

V otázce volby metod a postupů při vzdělávání nadaných vyplynulo, že dotazovaní pedagogové volí moderní metody a ve výuce nepoužívají jen strohý výklad učiva. Snaží se u nadaných žáků, co nejvíce rozvíjet jejich potenciál a pomocí dobře zvolených metod a postupů zabránit tomu, aby se žáci v hodinách nudili a výuka bylo pro ně, co nejvíce atraktivní. Přínosné je, že všichni respondenti ve svých hodinách využívají didaktické hry, které jsou u dětí oblíbené.

Šetření dále ukázalo, že dotazovaní pedagogové nadaných dětí na prvním stupni základních škol spatřují rozdíly mezi třídou nadaných žáků a třídou běžnou. Nadané děti jsou více aktivními, mají zájem o nové poznatky a učitelé s nimi nemusejí probírané učivo tolik opakovat a procvičovat, což pedagogům šetří jejich čas, který mohou využít k detailnějšímu probírání učiva a nabídnout nadaným více zajímavých informací a poznatků než je možné v běžné třídě. Školy svým žákům nabízejí velké množství aktivit, které umožňují dětem rozvíjet jejich nadání v tom, co je nejvíce zajímavé.

Proces identifikace nadaných žáků vyžaduje od pedagogů patřičné znalosti, díky kterým se vyvarují chybám, které mohou při procesu identifikace nadaného nastat. Pedagogové by měli vědět, na jaké odborníky se obrátit, když ve své třídě určí nadaného žáka, aby mu poskytl tu správnou vzdělávací cestu. Z našeho šetření vyplynulo, že všichni respondenti s procesem identifikace nadaného nemají žádný problém, i když se jedná o děti, které navštěvují první stupeň základní školy a umějí jim nabídnout vhodnou formu vzdělávání. Nejvhodnější je určitě kombinovaná forma vzdělávání, která nadané děti tolik neodděluje od běžných žáků. Je velmi pozitivní, že nadaní nejsou vyčleňováni z tradičních tříd.

V současné době se tématem nadaných dětí zabývá spousta našich autorů a byly také uskutečněny výzkumy, které se touto tematikou zabývaly. U nás se nadanými dětmi a specifiky práce s nimi věnují Eva Machů (2006), Václav a Jitka Fořtíkoví (2007), Lenka Hříbková

(2007) aj. Bezpochyby by bylo zajímavé věnovat se i více rodičům nadaných dětí, kteří se na jejich výchově značně podílejí.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnuje specifikům práce s nadanými dětmi na 1. stupni základní školy a byla rozdělena na část teoretickou a empirickou. V teoretické části jsme se snažili objasnit stěžejní pojmy nadání a talent a přiblížili si modely, strukturu i druhy nadání, tak abychom se dokázali v daném tématu dobře orientovat. Pro dobrou obeznámenost problematiky nadaných dětí jsme si v druhé kapitole tyto děti charakterizovali, jak po stránce kognitivní, tak i po stránce motivační, emociální a sociální, neboť se jedná o neméně důležité části osobnosti nadaného a i díky nim můžeme těmto dětem lépe porozumět, protože, jak již víme, nadané děti se potýkají mnohdy se spoustou problémů díky své specifčnosti.

Třetí kapitola nás provedla důležitými zákony a vyhláškami, které se věnují vzdělávání nadaných žáků. Představili jsme si mimo jiné Koncepti podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 – 2020 a také část věnovanou nadaným žákům z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Teoretickou část nám uzavřela kapitola věnující se specifikům vzdělávání nadaných. V této kapitole jsme si přiblížili, že je důležité, aby pedagogové uměli identifikovat nadané žáky ve svých třídách a uměli jim poskytnout tu správnou vzdělávací cestu. Nejen identifikace je důležitým krokem při vzdělávání nadaných, ale také správně zvolené formy vzdělávání a bezpochyby také moderní metody práce, díky kterým se potenciál dítěte může vyvíjet tím správným směrem.

Empirická část bakalářské práce byla zaměřena na specifika práce s nadanými dětmi na 1. stupni základní školy. Pro výzkumné šetření byly použity kvalitativní metody. Zajímalo nás především jaké metody a postupy jsou ve výuce nadaných voleny, jaké rozdíly spatřují pedagogové ve výuce nadaných žáků oproti běžné třídě a zda umějí pedagogové identifikovat nadaného a jakou vzdělávací cestu mu mohou nabídnout.

Práce může být pomocníkem pro všechny, kteří by se rádi blíže dozvěděli o nadání a hlavně o nadaných dětech a specifčnosti práce s nimi. Bylo by dobré, aby se o nadaných dětech více mluvilo, psalo a hlavně, aby pedagogové věděli, jak s nimi pracovat, protože se nejedná o takové děti, jako jsou v běžných třídách. Nadané děti vyžadují zcela jiný přístup a péči a to nejen ve škole, ale také doma od svých rodičů, kteří při vzdělávání svých dětí hrají neméně důležitou roli. V neposlední řadě je také důležité, aby se studenti pedagogických oborů orientovali v dané problematice a v praxi, tak neměli problém se vzděláváním nadaných

žáků a ti mohli být ve svém nadání, co nejvíce rozvíjeni a být přínosem pro celou naši společnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. DOČKAL, V. *Zaměřeno na talenty, aneb, Nadání má každý*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 245 s. ISBN 80-106-840-3.
2. DOUCKOVÁ, Ž.; HAVIGEROVÁ, J. M. Nadání z pohledu teoretika. In Havigerová, J. M.; Křováčková, B. aj. *Co bychom měli vědět o nadání*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, s. 5-6. ISBN 978-80-7435-092-4.
3. FOŘTÍK, V.; FOŘTÍKOVÁ, J. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 128 s. ISBN 978-80-7367-297-3.
4. FOŘTÍKOVÁ, J.; JEŘÁBKOVÁ, I. aj. *Tvoříme individuální vzdělávací plán mimořádně nadaného žáka: krok za krokem s nadaným žákem*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2009, 72 s. ISBN 978-80-87000-28-1.
5. HARTL, P.; HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2015, 776 s. ISBN 978-80-262-0873-0.
6. HAVIGEROVÁ, J. M. *Pět pohledů na nadání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 144 s. ISBN 978-80-274-3857-4.
7. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
8. HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadání: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2005, 209 s. ISBN 80-7290-213-X.
9. HŘÍBKOVÁ, L. *Nadání a nadání: pedagogicko-psychologické přístupy, modely, výzkumy a jejich vztah ke školské praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 255 s. ISBN 978-80-247-1998-6.
10. HŘÍBKOVÁ, L. *Základní témata problematiky nadaných*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007, 72 s. ISBN 978-80-86723-25-9.
11. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada, 2016, 254 s. ISBN 978-80-247-5326-3.
12. JANÁČKOVÁ, B. Podstatná jména. In Brtnová Čepičková, I.; Janáčková, B. aj. *Pracovní karty pro nadané žáky*. Most: Most 2000 – občanské sdružení pro kulturu a vzdělávání, 2013, s. 189 -191.

13. JANDA, M.; ŠTÁVA, J. aj. Nadání a skutečnost na našich školách. In Janda, M.; Štáva, J. aj. *Výchova a vzdělávání nadaných žáků*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 16-33. ISBN 978-80-210-6552-9.
14. JANDA, M.; VĚCHTOVÁ, G. Nadání a potřeby jejich vzdělávání. In Štáva, J.; Novotná, M. aj. *Příručka pro práci s nadanými žáky*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2012, s. 25-42. ISBN 978-80-248-2673-8.
15. KOVÁŘOVÁ, R.; HAMPL, I. *Problematika mimořádného nadání v současném českém školství*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2012, 56 s. ISBN 978-80-248-2674-5.
16. LANDAU, E. *Odvaha k nadání*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2007, 162 s. ISBN 978-80-86903-48-4.
17. LAZNIBATOVÁ, J. Nadanie z pohľadu psychologa. In Ostatníková, D.; Jurášková, J. aj. *Spoznajte nadané dieťa*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Asklepios, 2013, s. 25-42. ISBN 80-7167-068-5.
18. MACHŮ, E. *Nadaný žák*. 1. vyd. Brno: Paido, 2010, 124 s. ISBN 978-80-7315-197-3.
19. MACHŮ, E. *Rozpoznávání a vzdělávání rozumově nadaných dětí v běžné třídě základní školy: příručka pro učitele a studenty učitelství*. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 64 s. ISBN 80-210-3979-5.
20. MACHŮ, E.; FACOVÁ, V. aj. *Identifikace a vzdělávání nadaných a talentovaných dětí – dobrá praxe pro Evropu*. 1. vyd. Zlín: Krajská pedagogicko-psychologická poradna a ZDVPP, 2016, 71 s. ISBN 978-80-906400-2-3.
21. MACHŮ, E.; KOČVAROVÁ, I. *Kvalita školy z hlediska péče o nadané žáky*. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2013, 135 s. ISBN 978-80-7454-316-6.
22. MALINOVÁ, D.; MARŠÍČKOVÁ, P. Nadání je třeba rozvíjet. Metodická příručka pro pedagogické pracovníky. Most: Most 2000 – občanské sdružení pro kulturu a vzdělávání, 2013, 58 s. ISBN neuvedeno.
23. NOVOTNÁ, M. Identifikace nadaných. In Štáva, J.; Novotná, M. aj. *Příručka pro práci s nadanými žáky*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2012, s. 12-24. ISBN 978-80-248-2673-8.

24. STRAUSS, A.; CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999, 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
25. ŠTÁVA, J. Nadaní žáci a studenti v českém vzdělávacím systému. In Štáva, J.; Novotná, M. aj. *Příručka pro práci s nadanými žáky*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská, 2012, s. 2-11. ISBN 978-80-248-2673-8.
26. ŠTÁVA, J. Přístupy k nadaným žákům v současné škole; legislativa možných přístupů škol a učitelů k nadaným žákům. In Šimoník, O. *Vzdělávání nadaných žáků*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 9-19. ISBN 978-80-210-5349-6.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

1. *Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 – 2020.*
[Cit. 12-06-2017]. Dostupné na www: <<http://www.msmt.cz>>.
2. *Mensa ČR: Pro nadané děti.* [Cit. 2017-05-05]. Dostupné na www:
<<http://deti.mensa.cz/index.php?pg=spolupracujici-skoly>>.
3. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.*
[Cit. 12-06-2017]. Dostupné na www:<<http://www.msmt.cz>>.
4. *Školský zákon 561/2004 Sb.* [Cit. 20-01-2017]. Dostupné na www:
<<http://www.msmt.cz>>.
5. *Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.* [Cit. 12-06-2017]. Dostupné na www: <<http://www.msmt.cz>>.
6. *Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.* [Cit. 20-01-2017]. Dostupné na www:
<<http://www.msmt.cz>>.

PŘÍLOHY: PŘÍLOHA Č. 1: PRACOVNÍ KARTY PRO NADANÉ ŽÁKY

1. STUPNĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

(Zdroj: Janáčková, 2013, s. 189 – 191)

Nadání je třeba rozvíjet / reg. č. CZ.1.07/1.2.35/02.0025

PODSTATNÁ JMÉNA

1. Na obrázku je chaos. Je na něm rozmístěno množství postav, předmětů a zvířat. Najdi způsob, jak je uspořádat podle rodu a vzoru podstatných jmen. Pole s obrázky můžeš rozdělit i dvěma čarami pomocí pravítka. Víš jak?

Barevné sudoku

2. Vyplň prázdná políčka v barevném sudoku tak, aby v každé řadě a každém sloupci bylo všech šest obrázků. Místo obrázku piš zkratky slov. (koruna – KOR, konev – KON)

3. Obrázky z prvního úkolu nahraď slovy a doplň do tabulky názvy jednotlivých postav, předmětů či zvířat podle vzoru. (Vzor: psaní – stavení pod střední rod)

mužský rod životný	mužský rod neživot.	ženský rod	střední rod
			<i>psaní - stavení</i>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Ústecký kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

4. Názvy některých dnů v týdnu jsou skryty v rébusech. Vyluštíš je?

.....

.....

5. Některá podstatná jména stejně znějí a také se stejně píší. Pokud se použijí ve větě, mají pokaždé jiný význam. Napiš větu, ve které je:

(LIST na stromě) .....

(LIST papíru) .....

(rodný LIST) .....

6. Ve cvičení si zahraj na ozvěnu. Ta vždy opakuje konec věty. Dopiš, co ozvěna odpovídá.

Co se nedá dělat z blízký? .....

Kdo se pase u jetele? .....

Kdo houká v lese u Tasova? .....

Co je těžší než palačinky? .....

Co má každý indiánský kluk? .....

Co je v mlázi vidět z kolouška? .....

Co se třpytí v poli prosa? .....

Vyber si jednu z ozvěn a nakresli ji.

7. Rozumíš anglickému textu?

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název:	PODSTATNÁ JMÉNA
Oblast:	Český jazyk – jazyková výchova
Zaměření/stručný popis činnosti:	Procvičování podstatných jmen.
Klasifikace úloh:	(5.2; 3.3; 2.9; 2.8; 5.2)
Časová dotace:	Sedm úloh, každá úloha 5 – 15 minut.
Pomůcky:	Kopie pracovního listu. Pastelky.
Podmínky pro organizaci:	Žák zpracuje pracovní kartu jako přípravu na procvičování podstatných jmen.
Popis aktivit, možné postupy řešení, řešení úlohy, metodické poznámky:	<p>Úloha 1: Žák může využít pravítka a rozdělit stránku na dvě části – tím si usnadní práci při hledání.</p> <p>Úloha 2: Žák vyřeší obrázkové sudoku.</p> <p>Řešení:</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div> <p>Úloha 3: Žák doplní do tabulky 4 x 7 podstatných jmen, které roztrídí podle rodu a doplní vzorem, ke kterému přísluší.</p> <p>Úloha 4: Žák vyřeší dva rébusy – středa a sobota.</p> <p>Úloha 5: Žák vymyslí a napíše tři věty na slovo LIST.</p> <p>Úloha 6: Žák v tomto cvičení napíše sedm slov (řízky, tele, sova, činky, luk, ouška a rosa) a nakreslí obrázek.</p> <p>Úloha 7: Žák si přeloží anglický dialog kočky a psa.</p>
Zdroje, citace:	<p>Anglické obrázky: <i>Sunny speaks English</i>. 2007. č. 2</p> <p>ŽÁČEK, J. <i>Hádky a luštěniny na prázdniny</i>. 1. vyd. Praha: Šulc a spol., 1997. 33 s. ISBN 80-85636-68-9.</p> <p>ŽÁČEK, J. <i>Hádky a luštěniny na prázdniny</i>. 1. vyd. Praha: Šulc a spol., 2001. 33 s. ISBN 80-7244-048-9.</p>
Autor karty a všech jejích součástí, není-li uvedeno jinak, je: B. Janáčková	

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Ústecký kraj

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PŘÍLOHA Č. 2: ROZHOVORY S RESPONDENTY

Respondent č. 1

Jak dlouho pracujete s nadanými dětmi?

Nadané žáky mám možnost již 5 let vyučovat a jsem ráda, že mi tato práce byla nabídnuta.

Co Vás přivedlo k tomu, že vyučujete nadané žáky na prvním stupni základní školy?

Vystudovala jsem učitelství pro 1. stupeň základní školy, když jsem se dostala do praxe, tak jsem několik let vyučovala v běžné základní škole, pak jsem se ovšem stěhovala do jiného města a byla přijata do nynější základní školy, kde mám možnost vyučovat i nadané žáky.

Co Vás na práci s těmito dětmi nejvíce baví, naplňuje?

Ve výuce mohu jít více do hloubky a děti jsou daleko zvědavější, aktivní v poznávání nových věcí a i když mne ta práce mnohdy doslova unavuje, tak z ní mám radost.

Jaké volíte metody a postupy výuky?

Nejčastěji volím metody heuristické, které jsou výborné pro rozvoj samostatnosti a děti musejí využívat tvůrčí myšlení a pak také často volím různé didaktické hry, které děti baví.

Jak se připravujete na výuku?

Řekla bych, že stejně jako, když vyučuji v běžné třídě, jen musím být více na vše připravena a jít více do hloubky.

Jaké formy vzdělávání nadaných žáků jsou ve vaší škole voleny?

Máme zde integrovanou formu vzdělávání a některé předměty mají nadaní ve speciálních skupinkách. No a na výchovy jsou normálně spolu s ostatními žáky.

Myslíte si, že lze dobře identifikovat nadání již na prvním stupni základní školy?

Pokud je pedagog na tolik kompetentní a orientuje se v problematice nadaných, tak určitě dokáže identifikovat nadaného žáka a záleží na pedagogicko-psychologické poradně, jak vše vyhodnotí.

Pocít'ujete velký rozdíl ve výuce nadaných žáků a žáků v běžných třídách?

Ano, jak jsem již říkala, nadané děti jsou aktivnější. Někteří doslova prahnou po nových informacích, ale zase ne úplně všichni, ale rozdíl oproti běžné třídě je určitě znát.

Myslíte si, že nadaným žákům věnuje Vaše škola dostatek možností, prostředků pro rozvoj jejich nadání? Uveďte konkrétní příklad.

Snažíme se maximálně věnovat rozvoji nadaných dětí, ale také i dětí v běžných třídách. Děti se účastní různých soutěží, olympiád, turnajů, každoročně u nás máme projektové týdny, kdy si děti samy volí projekt, kterému se budou věnovat a mnohdy samy přicházejí se zajímavými náměty projektů.

Spolupracuje vaše škola s některými organizacemi, institucemi, které se věnují mimořádně nadaným žákům?

Spolupracujeme např. s Mensou ČR, která zřizuje kluby nadaných dětí, kde se mohou zapojit i rodiče, což je na místě, jelikož je správné, aby se rodiče podíleli na rozvoji svých dětí.

Respondent č. 2

Jak dlouho pracujete s nadanými dětmi?

Bude to druhým rokem.

Co Vás přivedlo k tomu, že vyučujete nadané žáky na prvním stupni základní školy?

To byla celkem náhoda. Známa, co zde vyučuje, mne oslovila, že hledají učitele, který by teda vyučoval i nadané žáky a já jsem to přijala.

Co Vás na práci s těmito dětmi nejvíce baví, naplňuje?

Je to bezesporu zajímavá práce, člověk se musí neustále sebevzdělávat, protože učit nadané znamená neustále přinášet něco nového, aby pro ně výuka nebyla nudnou. Takže to neustálé seberozvíjení mne baví.

Jaké volíte metody a postupy výuky?

Snažím se vyhnout strohým výkladům učiva, které je časté v běžných třídách, protože chci, aby se děti na každou hodinu těšily. Často spolu diskutujeme, využívám metodu brainstormingu. Děti pracují ve skupinkách, anebo samostatně něco vytvářejí. A také zařazuji didaktické hry.

Jak se připravujete na výuku?

Snažím se vyhledávat různé zajímavosti k probíranému učivu a čerpám hodně z internetu a knih od autorů, kteří se věnují již dlouho nadaným žákům.

Jaké formy vzdělávání nadaných žáků jsou ve vaší škole voleny?

Máme několik speciálních tříd, které jsou určeny pro nadané žáky, a ke každému přistupujeme individuálně, takže maximum žáků ve třídě je 10 – 15. Máme tedy segregované třídy, ale v rámci běžné základní školy.

Myslíte si, že lze dobře identifikovat nadání již na prvním stupni základní školy?

Ano, u nás na škole působí speciální pedagog, který se identifikačním procesem zabývá a dochází již do mateřské školy, kde pomáhá s identifikací nadání již u takto malých dětí.

Pocitujete velký rozdíl ve výuce nadaných žáků a žáků v běžných třídách?

Rozdíly tam jsou, ale nesrovnávám nadané žáky s žáky z běžných tříd. Každý potřebuje jiný přístup, jiné metody ve výuce a nechci žáky s běžných tříd stavět na nižší úroveň.

Myslíte si, že nadaným žákům věnuje Vaše škola dostatek možností, prostředků pro rozvoj jejich nadání? Uveďte konkrétní příklad.

Naši žáci se účastní vědomostních i sportovních soutěží. Máme širokou nabídku kroužků. Pořádáme exkurze, besedy, pracovní dílny, tematická odpoledne. Snažíme se, aby každé s dětí bylo rozvíjeno, a každý si u nás najde tu svou cestu, která ho baví.

Spolupracuje vaše škola s některými organizacemi, institucemi, které se věnují mimořádně nadaným žákům?

S Ostravskou univerzitou, Mensou ČR, Centrem nadání a dokonce i se zahraničními školami v rámci EU.

Respondent č. 3

Jak dlouho pracujete s nadanými dětmi?

Sedm let.

Co Vás přivedlo k tomu, že vyučujete nadané žáky na prvním stupni základní školy?

Mám vystudované učitelství prvního stupně a v naší škole, ke které patří i mateřská škola, se zaměřujeme na vyhledávání mimořádně nadaných, nadaných a talentovaných žáků, kteří jsou běžně integrováni mezi ostatní žáky, takže se stane, že mám ve třídě i několik takových to žáků.

Co Vás na práci s těmito dětmi nejvíce baví, naplňuje?

Učitel musí mít hlavně velkou trpělivost, protože tyto děti jsou velice živé, vykřikují, prochází se po třídě, neustále se vás na něco ptají. Baví mne, že člověk dělá něco co má smysl, že to ty děti baví, jsou nadšeni z nových věcí a to mne naplňuje.

Jaké volíte metody a postupy výuky?

Každé z nadaných dětí má svůj individuální vzdělávací plán, a proto se snažím vždy volit takové metody, aby co nejvíce žákům vyhovovaly a nadále je rozvíjely. Děti pracují samostatně, někdy ve skupinkách. Snažím se do výuky zařazovat činnostní metody i metody heuristické. Využívám při výuce informačních technologií a také oblíbené didaktické hry.

Jak se připravujete na výuku?

Na výuku se snažím opravdu důkladně připravit. Mít nachystáno dostatek materiálů, cvičení, úkolů, protože žáci bývají někdy s prací ihned hotovi a já musím být pro tyto případy připravena, aby se nestačili během hodiny nudit. Jakmile by neměli nic na práci, vyrušovali by ostatní žáci, kteří nejsou tak rychlí jako oni.

Jaké formy vzdělávání nadaných žáků jsou ve vaší škole voleny?

Děti jsou integrovány mezi běžné žáky, dělají s nimi stejnou práci, a jakmile jsou hotoví, tak mají možnost dále pracovat např. na PC nebo řeší logické hry.

Myslíte si, že lze dobře identifikovat nadání již na prvním stupni základní školy?

V naší mateřské škole nabízíme takové aktivity pro děti, abychom mohli případné talenty identifikovat hned na začátku. Děti jsou pak poslány do pedagogicko-psychologické poradny,

kde psycholog identifikuje nadání a my pak dětem již na prvním stupni sestavíme individuální vzdělávací plán.

Pocítujete velký rozdíl ve výuce nadaných žáků a žáků v běžných třídách?

Jistě, nadaní jsou daleko více živé děti, které někdy opravdu chvíli neposedí a zahrnují vás neustálými otázkami, proto je velmi důležitá příprava, aby vás ničím nezaskočily. S nadanými dětmi nemusím probírané učivo skoro opakovat, dobře si vše pamatují, chápou oproti běžným žákům a tak s nimi proberete mnohem více látky.

Myslíte si, že nadaným žákům věnuje Vaše škola dostatek možností, prostředků pro rozvoj jejich nadání? Uveďte konkrétní příklad.

Máme Klub nadaných, který zřizuje Mensa ČR, pořádáme různé výjezdy, provádíme s dětmi pokusy, hrajeme logické hry. Aktivně se zapojujeme do Logické olympiády, matematického Klokana a dalších. Děti také každoročně prezentují své zájmy objevy na Dětské vědecké konferenci.

Spolupracuje vaše škola s některými organizacemi, institucemi, které se věnují mimořádně nadaným žákům?

S Mensou ČR a s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého Olomouc.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavčina Mášová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2017

Název práce:	Specifika práce s nadanými dětmi na 1. stupni základní školy
Název v angličtině:	Specifics of working with gifted pupils in the first grade of primary school
Anotace práce:	Práce je zaměřena na specifika práce s nadanými dětmi na 1. stupni základní školy. Je rozdělena na dvě části a to na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola definuje nadání, seznamuje nás s modely, strukturou a druhy nadání. Druhá kapitola uvádí charakteristiku nadaných dětí, třetí kapitola se věnuje legislativním rámcem vzdělávání nadaných žáků v České republice a poslední čtvrtá kapitola je zaměřena na specifika vzdělávání nadaných. Empirická část práce je založena na kvalitativním výzkumu, na metodě strukturovaného rozhovoru a metodě zakotvené teorie. Cílem práce je zjistit, jaká jsou specifika vzdělávání nadaných dětí na 1. stupni základní školy. Jaké metody a postupy učitelé používají, zda umějí identifikovat nadání již na prvním stupni a jaké formy vzdělávání jsou voleny a jaké rozdíly spatřují mezi třídou nadaných žáků a běžnou.
Klíčová slova:	Nadání, talent, modely nadání, identifikace nadání, specifika vzdělávání nadaných, formy vzdělávání, metody práce, pedagogické zásady, segregace, integrace.
Anotace v angličtině:	The work is focused on the specifics of working with gifted pupils in the first grade of primary school. It is divided into two parts: a theoretical part and a practical part. The theoretical part consists of four chapters. The first chapter defines talent, introduces us to models, structure and talents. The second chapter presents the characteristics of gifted children, the third chapter deals with the legislative framework of education of gifted pupils in the Czech Republic and the last fourth chapter focuses on the specifics of gifted education. The empirical part is based on qualitative research, structured interviews and grounded theory method. The aim of the paper is to find out what are the specifics of education of talented children in primary school. What methods and

	practices teachers use, whether they can identify talents at the first stage and which forms of education are chosen and what differences they see among the class of pupils and ordinary.
Klíčová slova v angličtině:	Gift, talent, models of giftedness, talent identification, the specifics of gifted education, forms of education, methods of work, pedagogical principles, segregation, integration.
Přílohy vázané v práci:	Příloha 1: Pracovní karty pro nadané žáky 1. stupně základní školy Příloha 2: Rozhovory s respondenty
Rozsah práce:	62 stran
Jazyk práce:	Český jazyk